

XXXI. évfolyam 2023/2. szám

TEHETSÉG

A TARTALOMBÓL:

„A kiégés, vagy burn-out akkor következik be, ha hosszú időn keresztül nagyobb terhelésnek vagyunk kitéve, mint amennyivel meg tudunk birkózni.”

(Dr. Dávid Imre: A kiégés pszichológiai jelenségvilága)

• • •

„Fontosnak tartom hangsúlyozni a művészet társadalomformáló erejét, közösségformáló, szociálisan érzékenyítő aspektusát.”

(Lender Andrea: Személyiségfejlesztés, szociális érzékenyítés a művészet eszközeivel)

2023. május 12-én tartott Közgyűlés megválasztotta következő 3 évre a MTT Elnökségét és Felügyelőbizottságát. A következő MTT - tagok kerültek be a két vezető testületbe mindannyian a Közgyűlés egyhangú igen szavazatával.

ELNÖKSÉG

Elnök: Dr. Balogh László

Alelnökök: Papp András; Dr. Polonkai Mária; Sarka Ferenc; Tóth Tamás; Turi Katalin

Titkár: Szénási Istvánné • **Ügyvivő:** Tóth Ilona

Elnökségi tagok

Dr. Bodnár Gabriella; Bohdaneczky Lászlóné dr.; Kormos Dénes

FELÜGYELŐBIZOTTSÁG

Elnök: Takácsné Laczó Sylvia

FB-tagok: Demarcsek Györgyné; Dr. Heimann Ilona; Farkas György

MINDKÉT VEZETŐ TESTÜLET NEVÉBEN KÖSZÖNJÜK A TAGSÁG BIZALMÁT!

A XVIII. Matek Guru tehetséggondozó tanulmányi verseny döntője. „Míg megnövök” Alapítvány Nyíregyháza.

Magyar Tehetséggondozó Társaság

4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
 Számlaszám: Budapest Bank:
 10102086-14988802-00000008
 Alakult: 1989-ben;
 www.mateh.hu
 Adószám: 19654487-1-09

Elnök: Balogh László
Örökös tiszteletbeli elnök:

Czeizel Endre

Alelnökök:

Papp András
 Polonkai Mária
 Sarka Ferenc
 Tóth Tamás
 Turi Katalin

Titkár: Szénási Istvánné

Ügyvivő: Tóth Ilona

Az elnökség tagjai:

Balogh László, Bodnár Gabriella,
 Bohdaneczky Lászlóné, Kormos Dénes,
 Papp András, Polonkai Mária,
 Sarka Ferenc, Szénási Istvánné,
 Tóth Ilona, Tóth Tamás, Turi Katalin
 (Állandó meghívott: Százdí Antal)

Felügyelőbizottság:

Takácsné Laczo Sylvia (elnök)
 Demarcsék Györgyné
 Heimann Ilona
 Farkas György

Szekciók és vezetők:

Dél-dunántúli: Turi Katalin
Egyéni Tehetségfejlesztés: Farkas György
Felsőoktatási: Bodnár Gabriella
Gyermekvédelmi: Kollmann J. György
Kelet-magyarországi: Dávid Imre
Kémiai és környezetvédelmi:
 Török Istvánné
Művészeti: Berta József
Nyugat-dunántúli: Mentler Marianna
Óvodai: Szilágyi Ildikó
Szakértői: Heimann Ilona
Tanítói: Eszenyiné Stéh Katalin
Lions: Fehértői Anett Petra
**Digitalizáció és innováció a
 tehetséggondozásban:** Papp András
Versenyszervezői: Vasvári Zoltán

**A MTT Honlap főszerkesztője és
 rendszergazdája:** Varga Árpád

T E H E T S É G

a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 negyedévente megjelenő szakmai,
 információs kiadványa

ISSN: 1216-8084

Szerkesztőbizottság:

Heimann Ilona, Mező Ferenc,
 Százdí Antal, Tóth László

Felelős szerkesztő: Százdí Antal

Írásokat e-mailen várunk:
 mtttehetseg@freemail.hu

Korábbi lapszámok: www.mateh.hu

Kiadja a Magyar Tehetséggondozó Társaság
 Felelős kiadó: Balogh László elnök

Készült: Gazdász-Elasztik Kft. Miskolc
 www.gazdasznyomda.hu

Ügyvezető: Vesza József okl. gépészmérnök

Magyar Tehetséggondozó Társaság

Dr. Balogh László
elnök

www.mateh.hu

Aktuális

I. A Magyar Tehetséggondozó Társaság vezetősége ülést tartott május 12-én. Ezen az ülésen első-sorban az ugyanaznap megtartott MTT - Közgyűlést készítettük elő, de további több fontos napirend is szerepelt a témák között.

1. Az Elnökség megtárgyalta és egyhangúlag elfogadta az Elnökség Közgyűlés elé terjesztendő beszámolóját a MTT 2022. évi munkájáról. Ugyancsak megtárgyalta és egyhangúlag elfogadta a Vezetőség a MTT 2022. évi gazdálkodásról szóló beszámolót és a kapcsolódó közhasznúsági jelentést, valamint az összefoglalót az SZJA-1% felhasználásáról.

2. A Vezetőség az elmúlt hat hónapban immáron harmadik alkalommal tekintette át a MTT 33. országos Konferenciájának előkészületeit, s elfogadta a kiküldendő meghívó és jelentkezési lap tervezetét. A konferencia szeptember 22-23-án kerül megrendezésre Békéscsabán a MTT, a Matehetsz, a Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és a Szeberényi Gusztáv Adolf Evangélikus Gimnázium, Művészeti Szakgimnázium, Általános Iskola, Óvoda, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium közös szervezésében. A helyi szervező munkában Körösi Tibor vezetőségi tagunk és Dégenhardtné Szántó Ágota tanárnő vállalt vezető szerepet. **A meghívót a részletes programmal és a jelentkezési lapot augusztus 20. körül fogjuk kiküldeni a MTT - tagoknak.**

3. Az Elnökség szavazott ki-tüntetésekre felterjesztettekről:

egy egyéni kitüntetést („Tehetségekért” aranykitűzőt) és egy intézményi kitüntetést (MTT Elismerő Oklevele) fogunk átadni a békéscsabai konferencián.

4. Három MTT - tagfelvételi kérelemben is pozitívan döntött az Elnökség.

5. Ezt követően a Vezetőség által korábban felkért Jelölő Bizottság: Berta József, Rendek Zsuzsa, Szatmári Melinda számolt be az aznapi Közgyűlésen aktuális tisztújítás előkészületeiről.

II. Ugyancsak május 12-én, a vezetőségi értekezletet követően került sor a rendes évi MTT - Közgyűlés lebonyolítására.

1. Az előre kiküldött napirendi pontok előtt megemlékeztünk Dr. Gáborjáni Szabó Péter professzor áprilisban bekövetkezett haláláról, s egyperces néma felállással búcsúztunk a MTT alapító tagjától, egyik meghatározó személyiségétől. Ezt követően megválasztottuk a Közgyűlés levezető elnökét dr. Polonkai Mária tanárnő, a MTT alelnöke személyében, a jegyzőkönyv vezetésére és elkészítésére Bohdaneczky Lászlóné dr. elnökségi tag kapott megbízást, s felkértük a tisztújításban közreműködőket.

2. Ezután kerültek napirendre a MTT 2022. évi munkáját összegző dokumentumok. A hozzászólások, vita után a Közgyűlés egyhangú igen szavazatokkal fogadta el az alábbi határozati javaslatokat:

- A Közgyűlés fogadja el az Elnökség beszámolóját a MTT 2022. évi munkájáról.

- A Közgyűlés fogadja el a MTT 2022. évi gazdálkodásról szóló beszámolót és a kapcsolódó közhasznúsági jelentést, valamint az összefoglalót az SZJA-1% felhasználásáról.

- A Közgyűlés fogadja el és határozatban rögzítse a 2023. évi főbb feladatok keretében az V. pontban megfogalmazottakat. Ez utóbbiakat – fontosságukra tekintettel - itt is közreadjuk.

FONTOSABB FELADATOK 2023-BAN (A kiemelteket félkövér betűtípussal jelezzük.)

- **A Nemzeti Tehetség Program megvalósításában való további intenzív közreműködés.**

- **További harmonikus együttműködés a Nemzeti Tehetségsegítő Tanáccsal és a Matehetsszel.**

- **Továbbra is széleskörű szakmai együttműködés a kormányzati és minisztériumi szervezetekkel tehetség-ügyben.**

- A határon túli magyar tehetség-szervezetekkel, műhelyekkel a kapcsolatok bővítése.

- A szervezettség erősítése: új tagok verbuválása, különösen a dunántúli és dél-alföldi területeken.

- **A szekciók munkájának hatékony koordinálása, intenzív segítése, e tevékenységrendszer újbóli lendületbe hozása, új szekciók alakítása.**

- A Szakmai Tanácsadó Testület újbóli hatékony működtetése.

- A MTT - Honlap tartalmi gazdagításának folytatása.

- A Tehetség folyóirat további nyomdai megjelenítéséhez szükséges anyagiak biztosítása.

- **A Facebook lehetőségeinek eddiginél hatékonyabb felhasználása a kommunikációs eszköztárunkban.**

- **A MTT gazdasági helyzetének javítása, további források feltárása.**

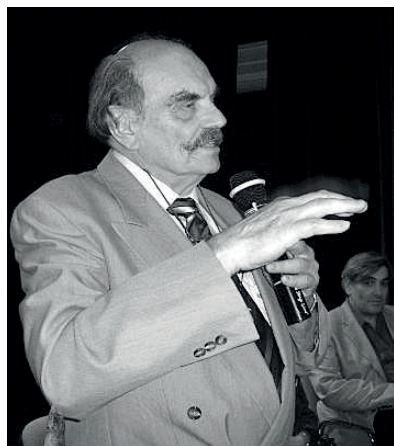
3. Ezt követően a Közgyűlés megválasztotta következő 3 évre a MTT Elnökségét és Felügyelőbizottságát. Lásd: Címlap.

Debrecen, 2023. május 13.

*Dr. Balogh László
MTT elnök s.k.*

ISMÉT GYÁSZOL A MAGYAR TEHETSÉGGONDOZÓ TÁRSASÁG

DR. GÁBORJÁNI SZABÓ PÉTER: 1935-2023

A közelmúltban eltávozott az élők sorából dr. Gaborjani Szabó Péter professzor, a MTT egyik alapító tagja. A Társaság szerveződése éveiben sokféle területen segítette munkánkat: építészmérnöki alapképzettségével műegyetemi tanári beosztásig emelkedett, emellett pedagógiai cikkei is megjelentek, verseket is írt, remekül rajzolt. Nagyon művelt és rendkívül toleráns, megértő volt, igazi pedagógus alkat, magyarázó, elfogadó, megbocsátó és türelmes egyéniség.

Ezzel a stílusával jelentősen befolyásolta a Magyar Tehetséggondozó Társaság kialakuló kapcsolatrendszerét, munkastílusát, összhangban volt az ő tevékenysége az akkori jeles vezetőink, Czeizel Endre és Báthory Zoltán professzorok által közvetített magas szintű emberi értékekkel. Sikeres és sokszínű munkásságát bizonyítják a következő adatok is: 1984-ben irodalmi dívdíjat kapott. 1991-ben Velencében

a Biennálé magyar pavilonjában, nemzeti biztosként megrendezte a Magyar Organikus Építészet kiállítását, negyven építész munkájából, ez további külföldi országokba is eljutott, 12 alkalommal. 1992-ben magyar küldöttként képviselte hazánkat az EU Mass Media tanácskozásán. 2003-tól minden évben volt képzőművészeti kiállítása. 16 éven át tanított a Németh László Középeurópai Népi Akadémián, s az akadémia alelnöke is volt. Harminckét szervezetnek volt alapító vagy vezetőségi tagja, valamint hét grémium kurátora. Mindezek messzemenően bizonyítják, hogy nagyon értékes embert veszítettünk el Gaborjani Szabó Péter professzor halálával! Mély fájdalommal búcsúznak a Magyar Tehetséggondozó Társaság tagjai, köszönetet mondva áldozatos munkájáért, mindazért, amit évtizedeken át tett a magyar tehetségek mentéséért, fejlesztéséért, Társaságunk munkájának hatékonyra tételéért. Ígérjük: a magyar tehetségsegítők, tehetséggondozók sokezeres csapata tanításait, emberi példaadását tisztelettel és szeretettel megőrzi, s továbbadja a következő nemzedéknek!

ISTEN VELED! NYUGODJ BÉKÉBEN!

*Dr. Balogh László
MTT elnök*

AZ ELNÖKSÉG KÖZGYŰLÉSI BESZÁMOLÓJA

A MAGYAR TEHETSÉGGONDOZÓ TÁRSASÁG 2022. ÉVI MUNKÁJÁRÓL

Bevezetés

Már ez a harmadik évi munkánkról szóló beszámoló, amelyet most is azzal kezdjük, hogy a 2020. év márciusában Magyarországon is kialakult járványhelyzet miatt terveinket át kellett alakítanunk a veszélyhelyzet rendeleteihez igazítva, s több olyan program is volt, amit meg sem tudtunk valósítani. Hogy múltak az évek, javult azért a helyzet, hiszen az MTT Vezetősége a járvány hazai berobbanását követő hónapoktól azon fáradozott, hogyan tudja menteni a menthetőt. A járványhelyzet hatásai azonban még e beszámolóban aktuális 2022-es évben is rányomták bélyegüket a Társaság tevékenységére, de már nem annyira, mint a korábbi két évben: **nagy értékünket, a személyes kapcsolatokra épülő programokat már nagyobb ívben lehetett tervezni és megvalósítani.** Majd a beszámoló részleteiből kitűnik, hogy a múlt évben a korábbiaknál is több energiát fordított a Vezetőség arra, hogy keresse azokat a perspektivikus megoldásokat, amelyekkel újból a régi lendületbe tudjuk hozni a Társaság tevékenységrendszert. **Egyfelől a szekciós munkájának a fellendítésében értünk el sikereket, egyik mutatója ennek, hogy a közelmúltban megalakult szekciók mellett egy újabb szekció jött létre, és egy évek óta működésen kívül levő pedig újból megkezdte munkáját 2022-ben. Másfelől a Társaság munkájának pezsdülést mutatja az is, hogy a 2019. utáni években először sikerült megrendeznünk a MTT Országos Konferenciáját a több évtizedes hagyományos gazdag tartalmi és „emelkedett” hangulati keretek között.**

Az elmúlt évi motivációnkat, tette készségünket fokozta az is, hogy április 25-én a **Magyar Tehetséggondozó Társaság, mint civil szervezet „Bonis Bona - a Nemzet Tehetségeiért” kitüntetésben részesült.** Ez a nagyon értékes elismerés minden korábbi és mostani MTT - tagot megillet! Itt, a Közgyűlési beszámolóban is megköszönjük mindenkinek, aki az elmúlt több mint 30 évben feladatot vállalt Társaságunk tehetségfejlesztő munkájában, vagy valamilyen módon támogatta szervezetünket! Ez a kitüntetés egy nagy összefogás eredménye, amelyben többszáz hazai és külföldi tehetséggondozó szakember, valamint sok ezer szülő és tehetségígéret működött közre. Sajnos, volt vezetőink és küzdőtársaink közül jónéhányan már nem lehetnek itt közöttünk, az ő munkásságukra is nagy tisztelettel és hálával emlékezünk, ők adták a szakmai alapokat és a példát a mi generációnknak! Biztosak vagyunk benne, hogy ez az elismerés nemcsak az elmúlt évben adott nagy lendületet a MTT tagjainak tevékenységünk eddiginél is magasabb szintre emeléséhez, a következő években is hatni fog!

Beszámolóink a hagyományokkal összhangban most is **öt nagy területet** ölel fel.

I. Szervezettség, taglétszám

II. Összefoglaló az Elnökség és a Közgyűlés üléseiről

III. A tartalmi munka főbb elemei, eredményei

IV. Gazdálkodási tájékoztató

V. A 2023. év főbb feladatai

I. SZERVEZETTSÉG, TAGLÉTSZÁM

Ahogy az már közismert, a tagság pontos létszámának tisztázása céljából 2019-ben az Elnökség indított egy adatmegújítási programot adatkezelési koordinátorunk, Tóth Ilona vezetésével. Az ő felderítő és rendszerező tevékenysége eredményeként **2020. végére sikerült 245 főt** azonosítani, akik az utóbbi években részt vettek aktívan a MTT munkájában. Kedvező, hogy 2017 óta folyamatosan jelentkeztek és felvételre is kerültek új tagok a MTT - be: 2017-ben 7, 2018-ban 10, 2019-ben 31, 2020-ban 7, 2021-ben 26 fő, 2022-ben 4 fő, **2022 végén tehát (275) nyilvántartott tagunk volt.** (Természetesen az új tagok verbuválása folytatódik jelenleg is, és 2023-ban is történt már több felvétel a MTT tagjai közé.)

II. ÖSSZEFOGLALÓ AZ ELNÖKSÉG ÉS A KÖZGYŰLÉS ÜLÉSEIRŐL

Az Elnökség három alkalommal ülésezett vegyes (személyes és online) formában, ezen túl emailés - kapcsolatban több kérdésben konzultáltunk, illetve foglaltunk állást. Ezek az üléseken az Alapszabályból és aktualitásokból fakadó napirendek szerepeltek, összesen **21 napirend volt az elnökségi üléseken.** Ezek közül a következőkben csak a legfontosabbakat emeljük ki, amelyek jelzik az Elnökség elmúlt évi értekezleteinek bázis-elemét. – A 2022. évi Közgyűlés előkészítése – Az Elnökség Közgyűlés elé terjesztendő beszámolója a 2021. év munkájáról, gazdálkodási beszámoló, a MTT közhasznúsági jelentése – A szekciós munkájának hatékony koordinálása, intenzív segítése – A MTT 2023. szeptemberi 33. Országos Konferenciájának előkészítése – A 2017-ben elfogadott elnökségi munkamegosztás folyamatos aktualizálása A MTT jelenlegi gazdasági helyzete, további források feltárása – A Tehetség folyóirat 2022. évi nyomdai megjelentetésének feltételrendszere – A MTT NEA - pályázata – A MTT Facebookon történő megjelenésének helyzete, aktuális tenni-valók – Új tagok felvétele. Az elnökségi üléseken az elmúlt évben **22 határozatot hoztunk. Határozataink nyilvánosak, ezek a Honlapunkon évekre visszamenően elérhetők a „Határozatok” rovatban.**

2022. május 13-án rendeztük meg a **Magyar Tehetséggondozó Társaság 2022. évi rendes Közgyűlését** is az alábbi napirendekkel. 1. Az Elnökség beszámolója a MTT 2021. évben végzett szakmai munkájáról. 2. A Társaság 2021. évi gazdálkodási beszámolója. 3. A MTT közhasznúsági jelentésének és az SZJA 1% felhasználásának meg tárgyalása. 4. Egyebek. **A Közgyűlés az alábbi határozatokat egyhangúlag hozta meg:**

1. A Közgyűlés elfogadta az Elnökség beszámolóját a MTT 2021. évi munkájáról.
2. A Közgyűlés elfogadta a MTT 2021. évi gazdálkodásról szóló beszámolót és a kapcsolódó közhasznúsági jelentést, valamint SZJA-1% felhasználásáról szóló összefoglalót.
3. A Közgyűlés elfogadta és a 2022. évi főbb feladatok keretében az V. pontban megfogalmazottakat.

III. A TARTALMI MUNKA FŐBB ELEMEI, EREDMÉNYEI

Amint az közismert már évek óta, a Magyar Tehetséggondozó Társaság fő célja, „*hogy önszerveződő cselekvések összegzésével valósítsa meg a lehetőségéig a széles merítésű tehetség felismerést, - kibontakoztatást és gondozást úgy, hogy egyetlen magyar támogatónak sem kötelezi el magát kizárólagosan*”. (2017. május 20-án módosított Alapszabály) Ennek keretében 2022-ben is a következő átfogó programok álltak munkánk középpontjában.

- Fórumot teremteni a különböző fejlesztő elméletek, módszerek és gyakorlatok számára, a korszerű tehetséggondozás szemléletét terjeszteni.
- Intenzíven együttműködni az oktatási, közművelődési, egyházi intézményekkel, ezek fenntartóival, tehetséggondozó társszervezetekkel.

Az alábbiakban elvégezzük 2022-es tevékenységrendszerünk e célokhoz kapcsolódó legfontosabb elemeinek összegzését.

III.1. Fórumot teremtettünk – a járvány miatt a szokásosnál még most is kevesebb alkalommal – a különböző fejlesztő elméletek, módszerek és gyakorlatok számára, a korszerű tehetséggondozás terjesztésére

Ehhez a munkához a főbb kereteket a következők jelentették: szakmai konferenciáink, szekcióink tevékenysége, kommunikációs eszköztárunk. Ebben a tagolásban adunk összefoglalót az alábbiakban a fenti célhoz kapcsolódó 2022. évi munkáról. **A legnagyobb akadályt a múlt évben is a járványhelyzetből fakadó korlátozások jelentették a konferenciák megrendezésében és a szekciók tevékenységében, regionális konferenciát most sem tudtunk tartani, a szekciók aktivitása viszont a 2020-as és 2021-es évhez hasonlítva valamelyest erősödött.**

III.1.1. Országos konferenciánk 2022-ben

Szakmai konferenciáinknak jelentős hagyománya alakult ki megalakulásunk óta: 2020. előtt minden évben rendeztünk egy országos konferenciát, s ezen kívül további regionális konferenciákat is szerveztünk. Ahogy az közismert, a 2020. szeptemberére tervezett MTT 31. Országos Konferenciáját a járványhelyzet kedvezőtlen alakulása miatt el kellett halasztanunk 2021-re. **Szerencsésebben alakult a helyzet 2021-ben: A Magyar Tehetséggondozó Társaság 31. Országos Konferenciáját a Budapest XVII. Kerületi Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnáziumban és a Podmaniczky Rendezvénykastélyban megrendeztük 2021. szeptember 24-én.**

A Magyar Tehetséggondozó Társaság **32. Országos Konferenciáját** a hagyományoknak megfelelően összefo-

gással rendeztük meg: **a Magyar Tehetséggondozó Társaság, az Irinyi János Református Oktatási Központ, a Tiszáninnen Református Egyházkerület és a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége vett részt az előkészületekben, a szervezésben és a megvalósításban.** A konferencia programjában – szokásostól eltérően – most volt egy kiemelt témakör: „A hatékony egyéni tehetségfejlesztő programok tervezésének és megvalósításának gyakorlati szempontjai” címmel. Ez a problémakör a mai tehetséggondozó munka egyik legpreferáltabb kérdésköre, hiszen nagy minőségi eltérések vannak a tehetséggondozó intézmények és szervezetek között ezen szempontok megvalósításában. A tehetséggondozó szakemberek érdeklődése is bizonyította ennek a problémakörnek a fontosságát, hiszen még ebben a vírussal tüzdelt időszakban is több mint kétszáz szakember vett részt a konferencián.

A konferencia megnyitását jelentő köszöntő beszédek után **a fent jelzett központi témakörre hangoló négy előadás következett:** Csernaburczky Ferenc, a rendező intézmény főigazgatója, *Bajor Péter, a Matehetsz és a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács ügyvezető elnöke, dr. Balogh László, a MTT és a Matehetsz elnöke, dr. Olajos Tímea, a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézetének tanszékvezetője és igazgatóhelyettese* vázolta az egyéni tehetségfejlesztő programok korszerű szakmai kiindulási pontjait. **Ezután kerültek terítékre a hazai köznevelési intézményekben fellelhető egyéni tehetségfejlesztő programok sokszínűségét bemutató előadások** több intézménytípus, szervezet vezető képviselőjének előadásában. *Dr. Polonkai Mária, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke, a Magyar Tehetséggondozó Társaság és a Matehetsz alelnöke:* „Egyéni fejlesztő programok a „Tehetségek Magyarországa” projekt aktivitásaiban” címmel adott átfogó képet a legutóbbi uniós projekt eredményeiről. *Farkas György igazgató, Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnázium, Budapest XVII. Kerület:* „A Minősített Tehetséggondozó Műhelyekben alkalmazott egyéni fejlesztő programokra mutatott be néhány példát. *Bíró Gábor, a Kisvárdai Bessenyei György Gimnázium igazgatója:* „Az egyéni tehetségfejlesztés helye és szerepe az Arany János Tehetséggondozó Programban” címmel tartott két évtizedes tapasztalatra épülő nagyon gazdag eszköztár-bemutatót. *Turi Katalin főigazgató, a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnöke:* „Tehetséggondozó programok a gyakorló iskolákban – hallgatókkal vagy nélkülük?” címmel osztott meg a hallgatósággal több fontos dilemmát. *Dobos Orsolya, az Alapítványi és Magániskolák Egyesületének társelnöke:* „Egyéni tehetségfejlesztő programok az alapítványi és magániskolák gyakorlatában” címmel nagyon gazdag repertoárt mutatott be. *Dr. Ábrám Tibor igazgató (Lévay József Református Gimnázium és Diákotthon, Miskolc):* „Az egyéni tehetséggondozó programok értékei a Református Egyház tehetséggondozó gyakorlatában” címmel ismertetett több évtizedes korszerű és hatékony eszköztárat e területen. *Lukácsné Járdánházi Emese tehetségkoordinátor:* „Az Irinyi János Református Oktatási Központ – technikum, szakgimnázium és diákotthon – egyéni tehetségfejlesztő programjainak rendszerét” vázolta konkrét tantárgyi példákkal színezve. *Székelyné Amásza Enikő tehetségkoordinátor:* „Az IJROK Tompa

Mihály Általános Iskolája egyéni tehetségfejlesztő programjainak tapasztalatait” foglalta össze egy évtizedes munka alapján.

A konferencia második napján **hat szekcióban hangzott el a gyakorló szakemberek tapasztalatai alapján több mint negyven előadás**, minden szekciónak a vezetője a rendező intézmény (IROK) kiváló tanárai közül került ki. Az „*Anyanyelv, irodalom, történelem*” szekciót *Lőrinczné Rási Enikő tanárnő moderálta. Az „Idegen nyelvek” szekció munkáját Bokorné Ádám Eszter tanárnő koordinálta. A „Matematika, informatika, közgazdaságtan” szekcióban Mucsicska Judit tanárnő vezette a vitát. A „Természettudományok” szekció munkáját Gérus Béla igazgatóhelyettes úr irányította. A „Tutorálás, mentorálás, pedagógia” szekció a nagy érdeklődés miatt két csoportban dolgozott: az 1. csoport eszmecserejét: Szabó-Salagvárdi Anita tanárnő, a 2. csoportét Lukácsné Járdánházi Emese tanárnő, az intézmény tehetségkoordinátora vezényelte. A szekciókban előadást tartó és a „csak” vitapartnerként megjelenő szakemberek is sok érdekes gondolattal felvértezve térhettek vissza saját intézményükbe.*

A konferencián elhangzott plenáris előadások, valamint a hat szekcióülés összefoglalója megjelentek a **Tehetség folyóirat 2022. 3-4. összevont számában**, ott további részletek is olvashatók a programról. Felkerült a folyóirat ezen száma is a MTT - Honlapjára is – www.mateh.hu –, s elhelyeztünk a MTT - Honlapon a szekcióülések prezentációi közül csaknem húszat azon előadóktól, akik hozzájárultak ehhez.

A Magyar Tehetséggondozó Társaság és a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, mint társrendező nevében ezúton is köszönetet mondok azért az áldozatkész munkáért, amit Csernaburczky Ferenc Főigazgató Úr és az általa vezetett Tantestület végzett a MTT 32. Országos Konferencia előkészítése és lebonyolítása során. Már a több hónapos előkészítő munka közben tapasztalni lehetett, hogy az Intézmény vezetése kitüntetett figyelemmel tekint e rendezvény elé, s mindent megtettek a sikeres lebonyolítás érdekében is.

A konferencián került átadásra a Magyar Tehetséggondozó Társaság Elismerő Oklevele, valamint egyéni kitüntetés, a Teheségekért Díj is. Nagy taps közepette vette át az Irinyi János Református Oktatási Központ főigazgatója, Csernaburczky Ferenc a „Magyar Tehetséggondozó Társaság Elismerő Oklevelét”. A Magyar Tehetséggondozó Társaság Teheségekért Díját 2022-ben Farkas György igazgató úr, a budapesti „Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium, Budapest XVII. Kerület” vezetője, valamint Papp András igazgató úr, a budapesti „Európa 2000 Gimnázium” vezetője vehette át „Aranykitűző” formájában, elismerve több évtizedes irányító, szervező tehetségsegítő tevékenységüket. A kitüntetésekhez ezúton is gratulálunk, és további sikereket kívánunk!

III.1.2. Szekciók működése a MTT - ben

A gyakorlati tehetségfejlesztő munka legfőbb kereteit a szekciók tevékenysége jelenti a MTT megalakulása óta. Vannak hagyományosan aktívan szerepet vállaló szekciók-

ink, ezek a legrégebben működők: a Nyugat-dunántúli, a Kelet-magyarországi, a Kémiai és környezetvédelmi, valamint a Felsőoktatási szekciók. Ezek mellett a később indult Tanítói, Óvodai és Dél-dunántúli is dinamikusan fejlődik, valamint a 2019-ben alakult két új szekció, a „LIONS Clubok Szekciója”, valamint a „Digitalizáció és Innováció a Tehetséggondozásban Szekció” is magas szakmai színvonalon végzi munkáját. **Az elmúlt három évben – amint azt már fentebb is jeleztük – a járványhelyzet különösen nagy akadályt jelentett a tehetségfejlesztő szakemberek szekciókban való együttműködésében. Ezért is határozta el a MTT Vezetősége már 2021 őszén, hogy napirendre tűzi a problémakört, elsősorban azzal a céllal, hogy a járvány okozta nehéz hónapok után mielőbb álljon készenlétben a MTT tagsága tevékenységének újbóli lendületbe hozására.** Az előbbi törekvésünkkel összhangban a MTT Vezetősége 2021. november 3-án tartott értekezletének egyik napirendje ez a témakör volt, majd december 9-én pedig az Elnökség több tagjának részvételével szekcióvezetői értekezletet hívott össze Turi Katalin alelnök asszony, akinek a hatáskörébe tartozik ez a feladatkör.

Az előbbieket szerves folytatásaként a 2022. március 30-i vezetőségi ülésen terítékre került „A szekcióvezetők körében végzett kérdőíves felmérés” – a beérkezett válaszokat Turi Katalin alelnök foglalta össze. **Majd a Magyar Tehetséggondozó Társaság vezetősége kibővített ülést tartott október 12-én, ahova meghívást kaptak a szekcióvezetők is.** Ezen az ülésen több fontos napirend mellett ismét napirendre került – immár harmadik alkalommal egy éven belül – a szekciók munkájának újbóli elemzése, különös tekintettel aktivitásuk további fokozására. Az ülésre meghívtuk az összes szekcióvezetőt. Turi Katalin alelnök asszony korábbi széleskörű kérdőíves felmérése alapján ismét bizonyosságot nyert, hogy a COVID - járvány immár három éve okoz komoly nehézséget a programok megszervezésében és lebonyolításában. Az is egyértelmű volt azonban, hogy nagy a szóródás az egyes szekciók aktivitása között: vannak, akik ezen nehéz körülmények között is szerveztek programokat, míg mások pedig szinte teljességgel „lebénultak”. **Alelnök asszony ismét felhívással fordul a szekcióvezetőkhez, hogy dolgozzanak ki megvalósítható programokat 2022. december végéig, amelyek a tanév második felében kerülhetnek megvalósításra.** Kiemelte Turi Katalin, hogy a korábbiaknál jóval nagyobb figyelmet kell a szervezésre fordítani a sikeres megvalósításához. Ismét elhangzott, hogy nyitott az Elnökség az új szekciók létrehozására. A MTT 32. Országos Konferenciáján fogalmazódott meg az az igény, hogy létre kellene hozni az „**Egyéni Tehetségfejlesztés Szekciót**”. **Ez alapján az Elnökség megbízást adott Farkas György igazgató úrnak, a budapesti Balassi Bálint Nyolcévolyamos Gimnázium vezetőjének, hogy szervezze egybe az érdeklődő szakembereket, s történjen meg a szekcióvezetőség megválasztása és a programkidolgozás 2022. végéig, a megalakulás decemberben meg is történt. Ugyancsak megbízást kapott 2022 áprilisában Vasváry Zoltán tanár úr a Versenyszervezési szekció újbóli indítására, így már a negyedik új szekciója jött létre**

a MTT-nek 2019. óta, természetesen várunk további új javaslatokat is szekció-alakításra.

III.1.3. Kommunikációs eszköztárunk működése, szakmai értékei

Ebben a részben három nagy jelentőséggel bíró és nagy hatékonyságú kommunikációs eszközünkről, a Tehetség folyóiratról, a MTT - Honlapról, valamint a legfrissebben (2019-ben indult) új elem, a Facebook - kínálta lehetőségek felhasználásáról kell szót ejtenünk, szerencsére ezeken a területeken a vírus miatt közvetlen akadályok nem górdültek feladataink megoldása elé. Aktuálisan szólnunk kell itt arról is, hogy a MTT kommunikációs eszköztárának egy régebbi fontos eleme, a Roll-up megújult 2022-ben, elnökségi tagunk, Kormos Dénes tanár úr művészi alkotásában. Az ezt megelőző utolsó változat 2014-ben, a MTT megalakulásának 25. évfordulójára készült, ma már teljesen aktualitását veszítve. Az anyagi háttérrel az új változat elkészítéséhez a 2022. évi sikeres NEA - pályázatunk biztosította, amelynek tartalmi és szervezési lebonyolítása Tóth Ilona pályázati csoportvezető koordinálásában történt. (Részletek a IV. pontban kerülnek ismertetésre: „**TÁJÉKOZTATÓ A MTT ANYAGI HELYZETÉRŐL ÉS 2022. ÉVI GAZDÁLKODÁSÁRÓL**”).

III.1.3.1. A Tehetség szakfolyóirat 30 éve folyamatosan megjelenik

A szakfolyóirat 1993 tavaszán jelent meg először a Művelődési és Közoktatási Minisztérium engedélye alapján, amely szerint tudomásul vették a Magyar Tehetséggondozó Társaság beadványát egy szakmai, információs lap indításáról. A szakmai folyóirat célja az volt, hogy lehetőséget biztosítson a tehetséggondozással kapcsolatos új kutatási eredmények közreadására; a gyakorlatban kidolgozott új fejlesztő módszerek bemutatására, képzési programok terjesztésére; intézmények átfogó programjainak publikálására; konferenciákon elhangzott értékes előadások közreadására stb. Kezdetben néhány oldalon jelent meg egy-egy A/5-ös méretű kiadvány, hosszú évek óta azonban a standard számonként a 24 oldalas megjelenés. Kijelenthető az is, hogy az 1989-ben megalakult első magyar civil tehetséggondozó szervezet, a **Magyar Tehetséggondozó Társaság eddigi életében a legbiztosabb pont a TEHETSÉG folyóirat volt**, amely most ünnepli 30. születésnapját. Változtak a Társaság programjai, változott a vezetőség, változott a címbejegyzésünk stb., de amire biztosan számíthatott a tagság és mindenki, aki a magyar tehetség-ügy iránt érdeklődött, az a MTT - hírlevélből kinőtt szakmai folyóiratunk volt. Kiemelendő, hogy folyóiratunk Magyarországon **ma is egyedüli periodika a tehetség témakörében**.

Ha nehéz is 30 év távlatában válogatni a **kiemelt témakörökből**, három ezek közül külön is említést érdemel. **Az egyik ilyen nagy érték**, hogy gazdag információs-anyagával a folyóirat motorja volt a magyar tehetség-ügynek: folyamatosan tájékoztatott a legjelentősebb hazai történésekről, programokról, s ugyanakkor nemzetközi kitekintése is töretlen volt. **A másik elismerésre méltó törekvés** volt, hogy elméleti témájú írásaival gazdagította az olva-

sók tudását a tehetséggondozás legaktuálisabb kérdéseiről. **A harmadik nagy érték**, hogy terepet adott a gyakorló szakemberek információcseréjéhez: nap mint nap látjuk, hogy nagyon sok érték található a tehetséggondozás műhelyeiben, ezeket fontos széles körben terjeszteni, s ennek a kihívásnak a Tehetség újság maximálisan megfelelt. E három alaptendencia eredményeként a tehetség-ügy iránt érdeklődők széles táborát meg tudta szólítani folyóiratunk, a tehetségkutatótól a gyakorló pedagóguson át a szülőikig mindenki talált számára hasznosítható írásokat. **A szerkesztői - kiadói munkához természetesen szükség volt hozzáértő szakemberekre, s éveken át Szárdi Antal tanár úr egyedül végezte a szerkesztői munkát, és szervezte a kiadását a folyóiratnak**. Az ezredforduló utáni években a beérkezett írások növekvő száma és sokszínűsége miatt **felelős szerkesztő úr megalakította a szerkesztő bizottságot**, bevonva további jeles szakembereket, hogy még szisztematikusabbá tegye a lap belső építkezését. Az „Elméleti rovat” koordinálására, **dr. Tóth László** docens urat kérte fel (Debreceni Egyetem, Pedagógiai-Pszichológiai Tanszék). A „Gyakorlat rovat” is létrejött, amelyben **dr. Heimann Ilona** docens (ELTE, Pedagógiai-Pszichológiai Kar) szerkesztésében a legsikeresebb gyakorlati tehetséggondozó programok bemutatása történt. A „Tehetség-történeti rovat”-ban **dr. Martinkó József** (Pécsi Egyetem Kaposvári Kara) vezetésével a múlt legértékesebb tehetséggondozási tapasztalatait tárta elénk. Az előző kollegákon túl a szerkesztés nyomdai előkészítésében hosszú évek óta kiemelt szerepet vállalt **Sarka Ferenc tanár úr**, a MTT alelnöke.

A lap sikeres működésében mindig is meghatározó szerepet játszottak a Társaság elnökei, akik a tehetséggondozásban nemzetközileg is elismert szaktekintélyek, sorrendben: **dr. Gefferth Éva**, **dr. Czeizel Endre** és **dr. Báthory Zoltán**. Szakértelmük mellett megnyerő emberi habitusuk is nagyban elősegítette, hogy hatékony alkotó légkör jött létre kezdetektől fogva a folyóirat fejlődésének háttérében, s ma is ez az egymás munkáját nagyra értékelő, megbecsülő, segítő légkör jellemzi a Tehetség folyóirattal kapcsolatos tevékenységünket. Elnökeink, mint szerzők is vezető szerepet vállaltak folyóiratunkban, s nem véletlen, hogy a MTT tagjainak nagy vonzerőt jelentett e **kiemelkedő kutatók gondolatainak, tapasztalatainak írásban történő megjelentetése**. Ugyanakkor **kiemelt szerepük van szakfolyóiratunk több évtizedes sikerében azoknak a hírességeknek is, akik vállalták, hogy „külső” szerzőként, riportalanyként járulnak hozzá gondolataikkal a hazai tehetséggondozás fejlesztéséhez**. Közülük – a teljesség igénye nélkül – felsorolunk itt néhány **kiemelkedő személyiséget**: Ádám György, Bagdy Emőke, Benedek István, Csermely Péter, Habsburg Ottó, Hámori József, Harsányi István, Magyar Beck István, Mönks, F.J. (az Európai Tehetség Tanács – ECHA – elnöke), Nemeskürty István, Petrovics Emil, Popper Péter, Renzulli, J. S. (a Tehetség Világtanács elnöke), Szentágotai János, Vizi E. Szilveszter. Összesen **több mint háromszáz szerző tette le névjegyét a Tehetség folyóirat közel háromezer oldal terjedelemben megjelent eddigi számaiban!** (További

részletek: Százd Antal, 2014: „A Tehetség története – egy szakfolyóirat a tehetséggondozás szolgálatában”, In: Magyar Tehetséggondozó Társaság Almanach, Debrecen, 64-108. o.)

Amiről meggyőződhattünk 2022-ben is, a Tehetség folyóirat magas szakmai színvonalon jelent meg, köszönhetően elsősorban Százd Antal felelős szerkesztő úr lelkiismeretes munkájának, köszönjük neki ezúton is! Ugyancsak köszönjük Sarka Ferenc alelnök úrnak a színvonalas nyomdai kivitelezés megszervezésében vállalt szerepet. Természetesen a kiterjedt szerző-gárdának is köszönettel tartozunk színvonalas írásaikért. **A nyomdai megjelentetéshez komoly anyagi forrásra van szükség, de minden egyéb tevékenységet „társadalmi munkában” végeznek a közreműködők (szerkesztők, szerzők stb.). A folyóiratnak 2022-ben is négy száma jelent meg, a 3-4. tartalmi okok miatt összevontan, de dupla terjedelemben.** A múlt évi példányok is megtalálhatók a MTT Honlapján, ahogyan az eddig megjelent összes szám olvasható itt. A folyóiratot nyomtatott formában csak azok a MTT-tagok kapják meg 2021 eleje óta, akik rendszeresen fizetik a tagdíjukat. Ennek oka, hogy a nyomdai költségek jelentősen nőttek az elmúlt két évben, s a megjelentetéshez szükség van a tagság anyagi támogatására, ami a befizetett tagdíjak felhasználásával realizálódik. **A támogatóink jelentősen segítenek ebben anyagi hozzájárulásukkal: a Matesz, az Európa 2000 Gimnázium, a Modern Oktatási Stúdió, a Botoló Nonprofit kft, a Vásárhelyi László Alapfokú Művészeti Iskola (Nyíregyháza), valamint magánszemélyek is támogatták a folyóiratot. Ezúton is köszönjük ezen szervezeteknek és egyéni segítőknek a támogatást a folyóirat nyomdai megjelentetéséhez.**

Végezetül tekintsünk a jövőbe is: reméljük, hogy biztos pontja lesz a továbbiakban is, nemcsak a MTT-nek, de az egész nemzeti tehetséggondozásnak a Tehetség-szakfolyóirat, mint ahogyan ez az elmúlt három évtizedben is volt. **Erre garanciát jelent a háttérben Százd Antal főszerkesztő úr és csapata, a nagylétszámú szerző-gárda, akiknek megköszönöm ezúton is sokéves munkájukat, gratulálok eddigi sikereikhez.** Kérem, hogy a következő években is azzal a szakmai hozzáértéssel és lelkesedéssel végezzék ezen tevékenységüket, ahogyan ezt eddig is tették, s akkor a Tehetség folyóirat sikere, hasznossága még tovább fog fokozódni – minden, a tehetségek kibontakoztatásáért felelősséget érző magyar öröme! Hisszük, **még sok felderítetlen érték van a tehetséggondozás témakörében az aktuális kutatási anyagokban, valamint a köznevelési intézmények és más szervezetek gyakorlatában, amelyek publikálása jelentősen elősegítheti, hogy a mostaninál is hatékonyabban végezzük a tehetséges diákok felkutatását és fejlesztését, elősegítve a Nemzeti Tehetség Program célkitűzéseinek megvalósítását!**

III.1.3.2. A MTT Honlap

Közel húsz éve, 2004 elején Sarka Ferenc alelnök irányításával nyílt meg, és azóta is folyamatosan működik a Honlapunk: www.mateh.hu. Megjelennek rajta a MTT főbb dokumentumai. (Alapszabály, Adatkezelési tájékoztató, határozatok, tagfelvételi jelentkezési lap, dokumentumtár

stb.); az eddigi fontosabb kiadványaink; versenyfelhívások; rendezvényekről tájékoztatók; kötelező közzétételek (Közhasznúsági jelentés, SZJA 1% évenkénti felhasználása); valamint a szekciók munkájáról is tájékozódhatnak – évekre visszamenően – itt a szakemberek. Kiemelt funkciója a szakmai konferenciáinkról szóló beszámolók megjelentetése, az ott elhangzott előadások olvashatóvá tétele, a képgaléria rovatunkban ezen rendezvények kiemelt pillanatainak megőrzése az utókor számára, valamint az elmúlt három évtizedben a MTT-tagoktól magyar nyelven megjelent hazai tehetség-szakirodalom közreadása is. **A MTT Honlap tartalmában tovább gazdagodott, színesedett 2022-ben is: folyamatosan adott információkat az „Aktuális” sorozatában a Magyar Tehetséggondozó Társaság munkájáról** – ezeket hírlevél funkcióban ki is küldjük rendszeresen a MTT-tagoknak. Beszámolók jelentek meg rendezvényinkről, előzetesen megjelentek itt a felhívások, meghívók programjainkra, valamint a Nemzeti Tehetség Program megvalósításához kapcsolódó más fontos információkat is közöltünk. Gondot jelent a működésben, hogy egyrészt a sok megjelent információ miatt egyre nagyobb tárhelyre van szükség, másrészt a sok beérkezett anyag elhelyezése szinte folyamatos készenlélet és munkát kíván a rendszergazdától. A május 12-én megválasztandó Elnökségnek a működés egészének az áttekintését napirendre kell tűznie, ha azt akarjuk, hogy a továbbiakban is meglegyenek a feltételei a kiegyensúlyozott és sokszínű megjelenésnek. A MTT-Honlap gazdag és magas színvonalú tartalmáért, valamint az eddigi harmonikus megjelenésért ezúton is köszönetünket fejezzük ki Turi Katalin alelnök asszonynak és Varga Árpád tanár úrnak, a Honlap főszerkesztőjének és rendszergazdájának.

III.1.3.3. A Facebook lehetőségeinek felhasználása a kommunikációs eszköztárunkban

Évekkel ezelőtt született meg az a javaslat, hogy a közösségi média ezen népszerű elemét is iktassuk be kommunikációs tevékenységeink közé. Az ötlet a „Digitalizáció és innováció a tehetséggondozásban” nevű szekciónk vezetésétől eredt, Laczo Sylvia, e szekció vezetőségi tagja kezdeményezte ennek a lehetőségnek a felhasználását még 2019-ben, s el is indultak a munkálatok az ő vezetésével. **„A Kommunikációs rendszerünk további gazdagítása a Facebook-kínálta lehetőségek felhasználásával” címmel ugyancsak napirendre került a fejlesztés perspektívája a 2021. novemberi elnökségi ülésen.** A témakör felelőse, Takácsné Laczo Sylvia igazgatóhelyettes, FB-elnök felvezető gondolataiban vázolta, hogy nem érkezik hozzá megfelelő mennyiségű anyag a MTT tevékenységéről, amelyeket fel tudna tenni a Facebookra. Javasolta, hogy a szekcióelnökök decemberi online megbeszélésén ezt a problémakört is tűzzük napirendre. Ez meg is történt, s legfontosabb előrelépési lehetőségként kérte a szekcióvezetőket, hogy a korábban meghatározottak szerint juttassák el a Facebookra szánt anyagaikat hozzá, csak így tud hírtérte lenni mindannak a munkának, ami a szekciókban láthatóan folyt, folyik. (További részletek a koncepcióról, a tervekről és a szabályozásról ebben a cikkben olvashatók: **Takácsné Laczo Sylvia - Turi Katalin: A Magyar Tehet-**

séggondozó Társaság a Facebookon! Tehetség, 2021. 2. szám, 15-16. o.) Sajnos, az elmúlt 3 évben – a vírus okozta problémák miatt – a szekciók korábbinál mérsékeltebb dinamizmusa gyérítette programjainkat, s így az ezekről szóló híradás is kevesebb alkalommal jelenhetett meg. Reméljük, 2023-tól kezdve felszálló ágba kerül a szekciók tevékenységrendszer – már ennek vannak is jelei, s akkor jobban ki tudjuk használni a híradásra a Facebook kommunikációs eszközrendszerét. Ezúton is köszönjük Laczo Sylvia tanárnő lelkes és fáradhatatlan tevékenységét ezen a területen is!

III. 2. Az elmúlt évben is törekedtünk intenzív együttműködésre oktatási, közművelődési, egyházi intézményekkel, ezek fenntartóival, valamint tehetséggondozó társ szervezetekkel

Ezeknek évtizedekre visszanyúló hagyományai vannak, sajnos, a járványhelyzet ezen munkánkat is jelentősen akadályozta még 2022-ben is: az érintett intézményekben többször „zárlat” volt a közös rendezvényekre, programokra – mint azt már fentebb jeleztük, személyes találkozásokra ritkán volt lehetőségük szakembereinknek ezen intézmények, szervezetek pedagógusaival, így a szakmai támogatásunk, tanácsadásunk is kevésbé realizálódhatott, mint a járvány előtti években. Az ismert okok miatt nemcsak az itthoni, de a határon túli iskolákkal, szervezetekkel is minimálisra csökkent a gyakorlati munkát segítő kapcsolatunk. Mindenképpen örvendetes, hogy sikerült 2022-ben a Székelyföldi Tehetségsegítő Tanács júniusi konferenciáján – a Matehetsz képviselőivel közösen – aktívan közreműködnünk.

A kedvezőtlen feltételek ellenére több **nagyobb ívű (országos, regionális) tehetséggondozó program szakmai támogatását végezte a MTT** az elmúlt évben is: tovább folytatódott ez a kapcsolat az *Arany János Tehetséggondozó Programmal*, *segítettünk* továbbra is a Református Egyház központi tehetséggondozó programjának megvalósításában, továbbfejlesztésében, elterjesztésében, és sok iskolai programot támogattunk szakmailag.

Kiterjedt kapcsolatrendszerünk továbbra is bizonyítja a MTT jelentőségét a tehetséggondozásban. 2022-ben is funkcionált a kapcsolatrendszerünk a tehetséggondozó „társzervekkel”: MATEHETSZ, Nemzeti Tehetségsegítő Tanács, Tehetségügyi Koordinációs Fórum, Nemzeti Tehetség Központ. Ezt a folyamatosságot most is az biztosította, hogy hosszú évek óta nagy létszámban van – általunk küldött vagy más szervezetek által megválasztott – MTT-tag ezen testületekben: vezetők, elnökségi tagok, bizottságok vezetői és tagjai. Jelentős részt vállalt 2022-ben is a MTT tagsága anyagok, tervek (Pl. aktuális NTP-programok konkretizálása, új projektek kidolgozása) és kiadványok készítésében, ezek megvalósításában, e társzervek konferenciáinak és más rendezvényeinek szervezésében, lebonyolításában, pályázatok értékelésében stb. Ezt az aktív közreműködést a jövőben is fent kívánjuk tartani. Bajor Péter, a MATEHETSZ ügyvezető elnöke különös figyel-

met fordít a MTT-val való hatékony szakmai együttműködésre, s egyben munkánk anyagi támogatására is. Ezúton is köszönjük ezt a sokoldalú támogatást.

IV. TÁJÉKOZTATÓ A MTT ANYAGI HELYZETÉRŐL ÉS 2022. ÉVI GAZDÁLKODÁSÁRÓL

A MTT 2022. évi sikeres gazdálkodását összegző – hivatalos szempontok szerinti – kimutatásokat kötelező közhírré tenni a Honlapunkon (www.mateh.hu), rövidesen megjelennek ott, s a Főoldalról lesznek kinyithatók. Nagy terjedelmük miatt ide nem rakjuk be ezeket.”

V. FONTOSABB FELADATOK 2023-BAN (A kiemelteteket félkövér betűtípussal jelezzük.)

- **A Nemzeti Tehetség Program megvalósításában való további intenzív közreműködés**
- **További harmonikus együttműködés a Nemzeti Tehetségsegítő Tanáccsal és a Matehetszsel**
- **Továbbra is széleskörű szakmai együttműködés a kormányzati és minisztériumi szervekkel tehetség-ügyben**
- A határon túli magyar tehetség-szervezetekkel, műhelyekkel a kapcsolatok bővítése
- A szervezethez erősítése: új tagok verbuválása, különösen a dunántúli és dél-alföldi területeken
- **A szekciók munkájának hatékony koordinálása, intenzív segítése, e tevékenységrendszer újbóli lendületbe hozása, új szekciók létrehozása**
- A Szakmai Tanácsadó Testület újbóli hatékony működtetése
- A MTT-Honlap tartalmi gazdagításának folytatása
- A Tehetség folyóirat további nyomdai megjelentetéséhez szükséges anyagiak biztosítása
- **A Facebook lehetőségeinek eddiginél hatékonyabb felhasználása a kommunikációs eszköztárunkban**
- **A MTT gazdasági helyzetének javítása, további források feltárása**

Határozati javaslatok:

1. A Közgyűlés fogadja el az Elnökség beszámolóját a MTT 2022. évi munkájáról.
2. A Közgyűlés fogadja el a MTT 2022. évi gazdálkodásról szóló beszámolót és a kapcsolódó közhasznúsági jelentést, valamint az összefoglalót az SZJA-1% felhasználásáról.
3. A Közgyűlés fogadja el és határozatban rögzítse a 2023. évi főbb feladatok keretében az V. pontban megfogalmazottakat.

2023. május 12.

*Az Elnökség nevében:
Dr. Balogh László
elnök s.k.*

MEGJEGYZÉS: A HÁROM HATÁROZATI JAVASLATOT a 2023. május 12-én tartott MTT - Közgyűlés egyhangú igenlő döntéssel (tartózkodás és nem szavazat nélkül) elfogadta.

BEMUTATKOZTAK AZ MTT SZEKCIÓI

Turi Katalin

2023. április 21-én, Szolnokon került megrendezésre a Kémia és Környezetvédelmi Tehetségsegítő Tanács, a Curie Alapítvány és a Magyar Tehetséggondozó Társaság kémia és környezetvédelmi szekciójának szakmai rendezvénye. A konferencia évente hagyományosan a Curie Emlékverseny országos döntőjét megelőzően zajlik, és a nevéhez méltóan a környezet- és természetvédelem aktuális tudományos és ismeretterjesztő kérdéseit dolgozza fel neves előadók, hazai és határon túli tehetségsegítő, versenyfelkészítő szakemberek részvételével.

A rendezvény az idei évben különös szint is kapott. Keretei között kerülhetett sor a MTT szekcióinak bemutatására, a szekciókban folyó munka rövid méltatására. Az eredeti tervek szerint kísérő programként szerepelt volna a konferencia előadásai között. A szervezők azonban lehetőséget biztosítottak arra, hogy munkánkat, – nem elhallgatva a nehézségeket, a szekciók előtt álló feladatokat sem – a konferencia résztvevői előtt mutassuk be. E programelemen is, mint ahogy a tanácskozáson Dr. Balogh László Elnök Úr is részt vett.

Őt szekció mutatkozott be „személyesen is” a rendezvényen, szekcióvezetője által.

Az óvodai szekciót Szilágyi Ildikó szekcióvezető képviselte. Összefoglalójában szót ejtett az óvodák sajátos tehetséggondozó munkájáról, az óvodai szekció külső kapcsolatairól, az óvodák környezetvédelmi szerepéről. A szekció hagyományosan a tehetségponttá vált óvodák jó gyakorlatainak bemutatását végezte idei rendezvényein is. Az óvodai tehetséggondozásnak igen jó terepe lehet a jövőben is a környezettudatosság erősítése, e témájú programok, jó gyakorlatok felkutatása, közkinccsé tétele.

A tanítói szekciót mind a leköszönő Némethné Dávid Irén, mind az új vezető, Eszenyiné Stéh Katalin képviselte. Az új szekcióvezető vázolta a megújításra, a koronavírus okozta kapcsolatvesztésből való kilábalásra vonatkozó szándékait. Bemutatta a már ennek jegyében megrendezett sikeres április szakmai napjuk programját. Kiemelte azt a törekvést, amely a tehetséggondozó pedagógusok, szakemberek bevonása mellett a szülők bevonását is célul tűzte ki. Megerősítette, hogy tartós siker a tehetséggondozásban e két szereplő együttes támogatásában érhető el.

A Magyar Tehetséggondozó Társaság legkorábbi, legnépesebb és mindmáig legaktívabb szekciójának, a Kelet-Magyarországi szekciónak a tevékenységét és terveit Császár István a szekció társvezetője mutatta be. Emlékeztette a jelenlévőket a korábbi nagyszerű

konferenciákra, amelyek mindig számos résztvevőt vonzottak, és a szekció területi vonzókörzetének sok-sok intézményét tudták megszólítani, bemutatva a leg-sikeresebb programokat. A jövőben remélhetőleg ismét folytatni lehet ezt a hagyományt, széleskörű, sokoldalú tagságuk elvárása is ez. A kémia és környezetvédelmi szekcióval különösen jó együttműködés jellemezte a munkát, erre vonatkozóan is készülnek javaslatok és tervek a jövőben.

A házigazda jogán a kémia és környezetvédelmi szekció munkájáról Dr. Török Istvánné szekcióvezető adott tájékoztatást. Felvázolta azt a széles kapcsolatrendszert, amellyel e szekció rendelkezik. Mindenekelőtt a Kémia és Környezetvédelmi Tehetségsegítő Tanáccsal való együttműködésüket. Ez a sajátos „tandem” példája lehet más szekciók jövőbeni tevékenységének is, hisz az összefogás ugyanazért a célért történik, a közös, együttes erőfeszítés pedig kiváló programokat eredményez. E szekció tartalmas kapcsolatokat ápol az ország Nemzeti Parkjaival (a konferencián a Hortobágyi és a Bükk Nemzeti Park be is mutatta hihetetlenül érdekes és értékes tevékenységét). Szekcióvezető Asszony kiemelte a versenyek, elsősorban a Curie emlékversenyek szervezéséhez nyújtott szakmai támogatásukat is, hisz olyan elkötelezett szakemberek dolgoznak e területen, akik mögött évtizedes szervezői, és szakmai tapasztalat is áll. A szekció továbbra vállaltan tervezi a lehető legszélesebb bázison megvalósítható együttműködést az MTT szekcióival, és határon túli tehetséggondozó szakemberekkel. Ez utóbbiak képviselésében is többen jelen voltak a szakmai konferencián.

A Dél-Dunántúli szekciót Turi Katalin szekcióvezető és Betlehem Márta tehetségkoordinátor képviselte. E szekció munkájában is érzékelhető visszaesést okoztak az utóbbi évek, a megújulás ezért nem várthat magára. Új alapokról, a térségben kiemelt szerepet játszó tehetséggondozó intézmények megszólításával és a régióban meghatározó szerepet betöltő Pécsi Tudományegyetem bevonásával tervezik ezt. A Társaság 2024. évi, a tervek szerint Pécsen megrendezendő konferenciáján a reményeik szerint már látható eredményei is lesznek e szándékoknak. A szekció, a Nyugat-Dunántúli és a Felsőoktatási szekcióval egyetértésben – a tanítói és óvodai szekciót is bevonva – a pedagógusképzésben megvalósítható tehetségsegítésről, a pedagógus hallgatók bevonásának lehetőségéről, pályaképük aktívabb formálásáról szervez együttes programokat.

A Magyar Tehetséggondozó Társaság többi szekciójáról Turi Katalin adott röviden tájékoztatást a jelenlé-

vőknek. Kiemelte az egyes szekciók direkt kapcsolhatóságát a konferencia környezetvédelmi témáihoz is. Jó példaként erre a nemrég újjászerveződő versenyszervezői szekciót említette Vasvári Zoltán irányításával. Hisz éppen a kémia és környezetvédelmi szekció az, ahol talán a legaktívabb versenyszervezői tevékenység is folyik. De e sorba illeszthető a Társaság legfiatalabb szekciója, amely az Egyén tehetségfejlesztés nevet viseli. A természettudományos tehetséggondozás hagyományosan épített eddig is az egyéni fejlesztésre, ezt a fiatal szekció nemrég lezajlott rendezvénye is igazolta.

Bár mindegyik szekció, ahogy Társaságunk egésze is megsínylette a vírust, a vírus okozta apályt, de talán éppen ez a helyzet segíthet abban is, hogy közös, együttes erővel meg tudjuk újítani munkánkat. Hisz keressük az elveszett kapcsolatokat. Keressük azt a támogatást, amely képessé tesz bennünket a jövőben szinergiában gondolkodni a tehetségsegítés területén is. Eddig is tudtuk és éreztük, hogy nem vagyunk egyedül, most azonban ennek hangot is kívánunk adni. Olyan szakmai,

belső együttműködésben gondolkodunk, és dolgozunk, amelyek természetszerű kapcsolatokon alapulnak. Minden lehetőséget meg kívánunk ragadni, hogy a szűkebb, de szélesebb környezetnek egyaránt bemutathassuk a munkánkat, megtalálva azokat a szakembereket, akik szívesen csatlakoznak a Társasághoz tagként, követőként, támogatóként. Ennek népszerűsítésében segít a Digitalizáció és innováció a tehetséggondozásban szekciónk Papp András vezetésével, a Facebook oldalunk Laczó Sylvia szerkesztésében.

Megújulási törekvéseinket jól szolgálta, hogy e neves szolnoki tanácskozáson kiváló tehetséggondozó szakemberek előtt mutathattuk be röviden tevékenységünket, felvillanhattuk terveinket, ismertethettük kapcsolatrendszerünket. Köszönet e lehetőségért a Szervezőknek!

A szerző

a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnöke.

A MTT DIGITALIZÁCIÓ ÉS INNOVÁCIÓ A TEHETSÉGGONDOZÁSBAN SZEKCIÓJÁNAK ROVATA

Személyiségfejlesztés, szociális érzékenyítés a művészet eszközeivel

Lender Andrea

Fontosnak tartom hangsúlyozni a művészet társadalomformáló erejét, közösségformáló, szociálisan érzékenyítő aspektusát. Joseph Beuys szerint a társadalmilag és spirituálisan elkötelezett művészek megváltoztathatják a világot. A diákokban is fontos tudatosítani, hogy a saját életüket ők maguk formálják, tehát érdemes tenni érte. És ha ezt közösségi élményként élük meg, reménykedhetünk benne, hogy Beuys felhívása a „Miért nem csinálok valami hasonlót én is?” előtérbe kerülhet, pozitív megerősítést kaphat, és talán „elindul a következő evolúciós lépés”. Együttműködés és empátia, a kiegyensúlyozott élet alappillérei.

A vizuális kultúra tantárgy céljai közül számomra különleges kihívás és egyben a legnagyobb sikerélmény forrása a kreativitás, az önálló ízlés, a belső igényesség fejlesztésén túl a személyiség fejlesztése, a szociális érzékenyítés. Ezért külön öröm és inspiráció számomra az Európa 2000 Gimnáziumban évek óta működő 7 szokás program, ami kiemeli az együttműködés és az empátia fontosságát, a „kiegyensúlyozott élethez szükséges készségek fejlesztését, melyek nem tartoznak a hagyományos értelemben vett tantárgyak közé, így hiányt képeznek az oktatásban.” (Helstáb, 2019)¹ „Nem elszigetelt individuumként létezőnk a világban, hanem egymást segítve és támogatva tu-

dunk a legeredményesebbnek lenni.” (Helstáb, 2019) Nemcsak a 7 szokás segítheti diákjainkat elindulni a fejlődés útján, hanem a vizuális kultúra, a művészet is lehet kapu a nyitottság, az elfogadás, a közösségvállalás felé. A tantárgy kiváló lehetőséget ad az érzelmi gazdagodásra, az empátia gyakorlására, a gondolkodásra magunkról, másokról, a világról.

Sikerélmény a hatékonyság fokozása érdekében

A hasonló törekvések megvalósításához elengedhetetlen az intuitív, inspiratív tanári jelenlét és az olyan támogató légkör megteremtése, ahol a diákok szívesen vesznek részt az órákon, és sikerélménnyel távoznak.

¹ Helstáb, L., 2019. A sikeres emberek 7 szokása. *Mindset Pszichológia* [online], URL: <https://mindsetpszichologia.hu/a-siker-es-emberek-7-szokasa> (2023.03.15.)

Itt nem csupán a gyakorlati munkák sikerességére gondolok, hiszen a diákok vizuális készsége különböző, hanem egy-egy téma kibeszélése, megvitatása, megvilágítása után létrejövő közösségi élményre/érzésre. A munkafolyamat hangsúlyossága sok esetben előnyt élvez a produktummal szemben (bár bevallom, még mindig örömmel tölt el, mikor azt látom, diákok „szimatolnak” a rajzterem környékén, hogy vannak-e új munkák kirakva 😊). Sikerélményre gondolok akkor is, amikor az órákon a kötött elvárások helyett lehetőségük nyílik saját gondolatok, meglátások megbeszélésére, a témák kibontásánál az önmagukra vonatkozó megoldások megtalálására a művek újraértelmezésén keresztül. A fantázia, a kreativitás megélésével, a diákok megújulása, a hatékonyságuk fokozása is szempont, ami felfelé visz a Covey-által elképzelt spirálban is. (Helstáb, 2019)

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a munkámat nagyban segíti az iskola nyitottsága a tantárgy iránt. A szaktanterem és a vizuális kultúrához szükséges rajzeszközök biztosítása az intézmény részéről hozzájárul az eredményes munkához, erősíti a tantárgy megbecsülését, ezáltal a diákok is érzik a meghatározó jelenlétét az alma materben.

A következőkben néhány olyan sikeres témakört szeretnék megosztani, ami a szociális érzékenyítést célozta meg a 10. évfolyamon, az önismeret, a nyitottság, az együttműködés fejlesztésével, ami nem csak számomra, de az egész intézményünk számára fontos a diákjaink fejlődésének folyamatában.

Orientáció, egymás megismerése és értékelése

A **bálványok és példaképek** tematikájánál a Ludwig Múzeum két Picasso által festett muskétásával indítottam a bevezetőt, hangsúlyozva példaképeinek hatását a 20. századi óriás művészetére. Velázquez és Picasso Udvarhölgyek című festményeinek kapcsán az összehasonlító elemzésen túl megbeszéltük, hogy mi a különbség a példakép és a bálvány vagy ideál között, hogy milyen impulzust hozhatnak az orientációs személyek az életünkbe. A beszélgetés kapcsán éreztem, a diákok izgalmasabb kérdésnek tartották, hogy ők maguk milyen befolyással lehetnek egymásra, és miután arra kértem őket, hogy az óra elején kiválasztott színes hangulatkártyák párjait megkeresve írjanak/mondjanak azok tulajdonosáról, osztálytársaikról olyan tulajdonságokat, ami követendő példa lehet számukra, egyre elismerőbben kezdtek beszélni egymásról. Lényegesnek tartom, hogy önmaguk és egymás megismerése kapcsán hangsúlyt kapjon a pozitív megerősítés, az elismerés, a tolerancia.

A téma második részében a groteszk fogalmával foglalkoztunk, ehhez kapcsoltam a gyakorlati munkát. Picasso kortársa Hanna Hock a fotómontázs műfajának egyik úttörője került bemutatásra. A kollázs technikáját használva bizarr portrékat hoztak létre a diákok, ahol törekedtek felfedezni, megvilágítani teremtésük tulajdonságait.

A projekt gyümölcsöző volt mind a négy tizedikes csoportomban, ezért egy egynapos időszaki kiállítás keretén belül bemutattuk az iskolatársaknak az elkészült műveket, hiszen intézményi szinten is fontosnak tartjuk, hogy egymás sikerét megismerjék.

1. ábra: diákmunkák, 10. évfolyam

Többnézőpontúság az egyértelműbb megismeréshez

A szürrealizmust bemutatva, a gondolkodásra ösztönző képolvasás volt a kiindulópont. **René Magritte** keresztretjényszerű alkotásainak megfejtését saját életünkre vonatkozólag magunknak kell megtalálni. A művész **Portré** című alkotásánál időztünk többet, ezt választottam a gyakorlati munkához is. Miközben próbáltuk dekódolni a festményt, önmaguk és társaik megismerésére, megértésére, elfogadására irányítottam a beszélgetést. Figyelemfelkeltő megfogalmazások születtek a kép értelmezése kapcsán, de a „vegán/vegetáriánus” és a „Magritte paranoiás volt, és úgy érezte valaki mindig figyel” interpretációk voltak a leggyakoribbak. Kibogoztuk, hogy véleményük sze-

rint kiről festhette a mester ezt a portrét, arról beszélgettünk, hogy önmaguk és mások megértéséhez nyitottság, többnézőpontúság szükséges, mint ahogy ez a festményen a tárgyak rálátásából is látszik. A feladat egy saját portré, fotó elkészítése volt a művész festménye nyomán, ahol önmagukat mutatták be, saját szimbólumrendszer kialakításával, figyelve az elrendezésre, a tárgyak elhelyezésére. A mondást, közlést rövid szöveggel is kiegészíthették. Következő órán az alkotásokat közösen néztük meg, és megpróbálták kitalálni, hogy melyik fotó kihez tartozik. Mindamellet, hogy sikert aratott a feladat, meglepően őszinte és szép alkotások születtek.

1., 3., 4. ábra: diákmunka, 10. évfolyam

Mumuskönyv, a 21. századi bestiárium

Következő két sikeres projektünk az Nemzeti Köznevelési Portál tankönyvéhez kapcsolódik. Az idejé izgalma fokozza a digitális tankönyv nyújtotta inspiráció, ami saját elképzeléseimet erősíti, miszerint egyes témák megközelítésénél a nagyívű kalandozás a művészetek területén figyelemfelkeltő és ösztönző, és rengeteg kapcsolódási lehetőséget ad a különböző tanulási területekhez. A **mítosz-képzés egykor és ma**

2. ábra: Mumuskönyv, diákmunka, 10. évfolyam

fejezetnél a középkori bestiáriumok, vízköpők kapcsán keveréklényeket terveztünk fénymásolt állatok felhasználásával, képkiegészítéssel. A furcsa lények teremtőinek el kellett nevezniük teremtményeiket, ki kellett jelölni azok élőhelyét, tulajdonságait és szupererejüket, antropomorfizálva őket. A diákok fantáziája határtalan, munka közben számtalan ötlet bukkant elő, de végül az alkotásokat könyv formájában prezentáltuk és elkészült a **Mumuskönyv**. Következő alkalommal ezt a projektet szeretném kiegészíteni úgy, hogy a kedvenc teremtményekről történetet, mesét írhatnak, akár csoportváltásban is, „Küldj egy mumust, kapsz egy történetet!” elnevezéssel, vagy társasjáték tervezéséhez is fel lehet használni a kreációkat. Felszabadító, örömteli beszélgetések, kapcsolódási pontok alakultak ki az óra folyamán.

Hálaprojekt

Az NKP **angyalok és ördögök** témaköréhez kapcsolódva, Colette Miller Globális **Angyal-szárny projektje** nyomán készítettük el a saját közös nagy alkotásunkat a 10. évfolyam diákjaival.

3. ábra: plakát „Küldj egy angyalt!”

Nemcsak a környezetünk megszépítése és a szelfikészítés lehetséges megoldásaként tekintettünk a feladatra, hanem arról beszélgettünk, mennyire fontos mindenki számára az elismerés. Iskolánk nagy hangsúlyt fektet a jótékonykodásra, ez szerves része a diákok életének, számtalan jótékonyági akcióban vesznek részt. Adni jó, de vajon tudjuk-e értékelni azt, amit másoktól kapunk, bármilyen apró dolog is legyen az: egy mosoly, egy ölelés, egy jó szó, vagy akár a frissen mosott ruha, amit anyu még be is hozott a szobádba. Értékelni azt, amit kapunk és elismerni azokat, akiktől kapjuk. Ez lett az alkotásunk fő célja.

Így született meg decemberben a „Küldj egy angyalt!” projekt, ahol az angyalszárny előtt készült szelfiket/fotókat elküldhették azoknak, akiknek hálá-

sak, akikről úgy gondolták, megérdemlik az elismerést. Az angyalszárnyhoz minden diák saját hangulatának megfelelő alapot festett, majd a tollakat külön vagdosztuk ki és felragasztottuk az előre megrajzolt felületre. Az alkotás épülése közben, ahogy bontakozott ki a forma és a színek kavalkádja, mindenki fontosnak tartotta, hogy részese legyen a folyamatnak. Az iskola területén több plakátot is elhelyeztünk, hogy minél több diákot mozgósítsunk. Az angyalszárnyról egy méretarányos molinó is készült, amit elvittünk a végzősök szalagavatójára, mert úgy gondoltuk, így nagyobb tömeget is megmozgathat az elismerés-/hálaprojektünk.

4. ábra: diákmunka 10. évfolyam

A klasszikus és innovatív eszközök és módszerek alkalmazása mentén, interaktív tanulási és munkafolyamat kialakítására törekszem. A témabevezető órákon a koncentráltabb együttgondolkodást, az egymás felé nyitottabb odafordulást, ezáltal a különbözőségek elfogadását szorgalmazom a diákjaimtól a téma értelmezéséhez/megértéséhez, az értékelési szempontok megbeszéléséhez, a fantázia beindításához. Az egyéni vagy csoportos gyakorlati munka során szabadabb munkafolyamatot biztosítok, ilyenkor lehetőség nyílik a kötetlen beszélgetésekre is.

A művészettel nevelés során olyan diákok elérése is lehetséges, akik verbálisan nehezen nyilvánulnak meg, vagy más területeken nehezebben jutnak sikerélményhez.

A nonverbális kommunikáció sokak számára lehetőséget ad az önkifejezésen túl az önismeretre, szocializációra, közösségépítésre, ami nélkülözhetetlen a harmonikus személyiség fejlődésében.

A szerző

*Vizuális kultúra szakos tanár,
Európa 2000 Gimnázium.*

„Nem a pénz, hanem a tehetséges emberek hiánya okozza az állam gyengeségét!”

Voltaire (1694-1778) francia író, költő, filozófus; a felvilágosodás kiemelkedő személyisége.

A KIÉGÉS PSZICHOLOGIAI JELENSÉGVILÁGA

Dr. Dávid Imre

A munkapszichológiában az ötvenes években jelent meg a kiégés fogalma. A kiégés, vagy burn-out akkor következik be, ha hosszú időn keresztül nagyobb terhelésnek vagyunk kitéve, mint amennyivel meg tudunk birkózni. A kiégési tünetcsoport valójában hosszabb ideje fennálló érzelmi megterhelések és megoldatlan stresszek hatására kialakuló pszichofizikai válasz. Először emberekkel hivatásosan foglalkozó szakembereknél, laikus segítőknel, krónikus betegségben szenvedőknél és családtagjaiknál mutatták ki ezt a jelenséget.

Azok a leginkább veszélyeztetettek, akiknek a munkája erős stresszel jár, így elsősorban a vezető beosztásúak, illetve akiknek folyamatosan nyomás alatt kell kiemelkedő teljesítményt nyújtaniuk. A folyamatos stressz és frusztráció hatására egyre csökken a teljesítmény és nő a különbség az elvárások és a felmutatott eredmények között.

A burn-out fogalom határai még ma is meglehetősen bizonytalanok, összemosisznak a munkahelyi stressz, a munkával való elégedettség és a munkamotiváció már régebben leírt és a munkapszichológia által tanulmányozott fogalmaival. A tünetek differenciálása is problémát okoz, hiszen a kiégés ugyanolyan szimptomákat eredményez, mint a depresszió vagy a szorongás.

A korai hetvenes években, Herbert Freudenberger és munkatársai, akik akkoriban egy ingyenes ellátást nyújtó klinikán dolgoztak New York City-ben, először használták a burn-out (kiégés) kifejezést a szakmai viselkedés leírására (1975). Azóta a kifejezés bekerült a köztudatba, használják a szakirodalomban és a médiában is. Sokféleképpen definiálták már, mint jelenséget, mint szindrómát.

A jelenség tudományos leírása a következő tünetcsoportokat különbözteti meg: pszichés, fiziológiai, magatartásbeli, szociális kapcsolatokban megnyilvánuló és problematikus viselkedésformák. A jellemzőket Hézsér Gábor (1996., id. Nagy Edit 2007.) csoportosítása alapján mutatjuk be:

1. Pszichés tünetek

- emocionális (érzelmi) tünetek: reménytelenség és tehetetlenség érzése

2. Fiziológiai tünetek

- állandósuló testi feszültségérzés, fejfájás
- a testi ellenálló képesség (immunitás) csökken
- fiziológiai reakciók lépnek fel: például magas vérnyomás

3. Magatartásbeli tünetek

- gyakori kontrollálatlan agresszió, dühkitörés
- a teljesítőképesség, a szakmai érdeklődés csökken

- a kezdeményezőképeség aktivitása gyérül, igen gyakori a „felső utasításra” várás

4. Szociális magatartás

- visszahúzódás, a kollegiális kapcsolatok csökkenése
- a baráti kör elhanyagolása
- a korábbi kedvtelések (sport, kirándulás) feladása

5. Problematikus viselkedésformák

- elhatalmasodó cinizmus, közömbösség, negatív beállítottság kliensekkel
- a korábbi elkötelezettség elvesztése- az ún. dehumanizáció jelensége

Fontos megjegyezni, hogy a felsorolt tünetek szinte kivétel nélkül azonosak, bármely foglalkozási területen dolgozzon is a lelkileg kiégett ember.

A kiégettség – épp jellegéből fakadóan – nem egy máról-holnapra kialakuló jelenség, hanem rendszerint hosszabb folyamat eredményeként jön létre. A társadalmi elvárásoknak, normáknak való megfelelési kényszer, a túlerőltető célok kitűzése és azok realizálására törekvés idővel felőrli az egyén szomatikus és testi erejét, ellenálló képességét. Az érzelmi állapotot egyre inkább a stressz uralja, növekvő mértékben válik érzékelhetővé a személy viselkedésében a motiválatlanság, céltalanság. Sokan számolnak be fáradtságról, kimerültségről, később állapotukat „sorsuk”, avagy végzetük szükségszerű velejárójának, illetve következményének tartják. Erős veszélyeztetettségről akkor beszélhetünk, ha ez az állapot a veszélyeztetettek számára természetessé, elfogadottá válik. Ehhez a mélylélektan felfogása szerint az elhárító mechanizmusok diszfunkciója, túlműködése vezet el. A problémakör leírása kapcsán lényeges, hogy a szorongásos-depresszív állapotoktól világosan elkülönítsük az ún. munkából eredő kimerüléssel szindrómát, mivel ezt a kettőt gyakran összekeverik. A kiégés-szindrómát megelőzően általában nem mutatható ki új stressz. Az egyén általános helyzetében változás nem történik, folytatja évek óta végzett munkáját. De az igényelt energia és erőfeszítés terhe alatt megtörik. Eltérően a szorongásos-depresszív állapottal, a kiégés az egyén tevékenységének egy speciális szektorát érinti, nevezetesen a munka vagy a tanulás terén tanúsított helytállás képességét.

A kiégés-szindróma viszonylag új keletű, elsősorban a fejlett ipari országokban előforduló jelenség. A kiégés és a szorongásos-depresszív szindróma látszólag nagyon hasonló állapotok. Mindkettő alkalmazkodási

zavarnak fogható fel, s több hónapig, kivételes esetekben évekig is fennállhatnak. Tünetfejlődésük azonban eltérő: a szorongásos-depresszív szindróma stressz hatására meglehetősen heveny módon indul, a kiégés lappangva, fokozatosan fejlődik. Szinte minden embert fenyegethet a kiégés veszélye, ha a környezeti feltételek nem igazán szerencsés kombinációjával áll szemben. Feltehetően azok az emberek a leghajlamosabbak a kiégésre, akik kezdetben a legnagyobb idealisták voltak. A túlzott kezdeti lelkesedés és a lendület különböztetik meg a kiégést pl. a gyári munkásoknál megfigyelhető elidegenedéstől. Az elidegenedés azokra az emberekre jellemző, akik soha nem is vártak többet a munkájuktól, mint ami az valójában. A kiégés viszont túlnyomóan azokat érinti, akik számára a fizetés volt a leglényegtelenebb tényező, ugyanakkor személyiségükkel túlzottan bevonódtak a munkába. Azok az emberek sorolhatók a kiégés jelensége által leginkább fenyegetett csoportba, akik viszonylag hosszú időn keresztül emberekre irányuló, állandó koncentrációt és érzelmi igénybevételt követelő munkát végeznek. Munkájuk során gyakorta hiányoznak a pozitív visszajelzések, a napi sikerélmények. Nem számíthatnak rendszerint gyors, látványos eredményekre. A humán szférában dolgozóakra igen nagy nyomás nehezedik a tekintetben, hogy munkájukat hibátlanul, szinte tökéletesen végezzék. A diákokkal, szülőkkel, kliensekkel való foglalkozás emocionálisan igen erősen involválja a szakembert. A tartós vagy ismétlődő érzelmi megterhelés eredménye a kiégés, amely a más emberekkel való hosszantartó és intenzív érintkezéssel van összefüggésben (Petróczy, 2002.). Kiégésük alapja rendszerint az a fájdalmas felismerés, hogy már nem tudnak segíteni a rájuk bízott embereknek, gyerekeknek, hogy már nem tudnak semmit sem adni és teljesen kimerültek. A kiégést nem tekinthetjük valamiféle elszigetelt jelenségnek, ami az embereknek csupán meghatározott szűk körét érinti/érintheti. Nagyon sokfajta embertípusra lehet jellemző. A kiégésnek súlyos káros pszichikai hatásai lehetnek, és jelentős mértékben hozzájárulhat igen rossz lelkiállapot kialakulásához és állandósulásához. Sajátos „kísérő jelenség”, hogy a burn-outban szenvedő egyénben igen negatív énkép alakul ki és igen negatívan viszonyul addigi munkatevékenységéhez, életéhez. Drámai módon lecsökkenhet a kliensekkel, diákokkal szembeni empátia, a hozzájuk fűződő érzések eltompulnak. Adott esetben ezek az érzések egyre negatívabbá válhatnak – akár részvétlenségbe és ellenségességbe is átcsaphatnak. A kutatások szerint az egyén rossz közérzete mellett a munkavégzés minőségének csökkenése figyelhető meg, amit a munkával való elégedetlenség érzése követ. Gyakori jelissé válik, hogy a személy egyre hosszabb szüneteket tart a munkája során, illetve jelentős mértékben megnő a munkahelyről való hiányzások száma

is. Pedagógusok körében gyakorta megfigyelhető jelenség, hogy az egyre nehezebb érzelmi helyzetben lévő pedagógus nem megy be időben órára, igyekszik minél hosszabb ideig távol lenni tanítványaitól. A folyamat velejárója lehet egy idő után a krónikus kialvatlanság, álmatlanság. Tetőzheti a bajt a feszültségek csökkentése érdekében használt élvezeti szerek (alkohol, kábítószer) egyre fokozódó használata, ami azonban csak tovább súlyosbítja a problémát.

A szakemberek szerint **a kiégésnek három fő komponense különböztethető meg:** a testi, az érzelmi és a szellemi kimerültség.

A *testi kimerültség* jellemzői közé tartozik az energiahány, krónikus fáradtság, gyengeség és unottság. A „kiégett” emberek gyakori balesetekről, betegségekről iránti fokozott fogékonyságról, fejfájásról, émelygésről, torok- és vállizomzat túlfeszítésről, hátfájásról, az étkezési szokások megváltozásáról, testsúlyváltozásról számolnak be. Számos esetben megfigyelhető a fáradtság és az álmatlanság paradox kombinációja is. Az ember egész nap fáradt, éjjel azonban nem tud aludni, mert mindig ugyanaz a gondolat kínozza, vagy esetleg rémálmok gyötrik. Sokan próbálják meg az életuntságot alkohol, cigaretta, nyugtatószerek, hallucinogének segítségével leküzdeni. Mások úgy reagálnak, hogy túl sokat esznek. A megkönnyebbülés azonban, melyet ezek a leküzdési kísérletek idéznek elő, nem tart sokáig és az érintettek még lehangoltabbá és kétségbeesettebbé válnak. Aki *érzelmi kimerültségben* szenved, az levertnek, tehetetlennek érzi magát, reménytelennek találja helyzetét. Nem lát és nem talál belőle kiutat. Szélsőséges esetben ezek az érzések pszichikai betegségek kialakulásához vagy az önmegsemmisítés gondolatához vezetnek. A túlhajszolt embereknek az az érzésük, hogy az összes megmaradt energiájukat az életük mindennapi elintéznivalóira fecsérlik. A kiégett ember érzelmileg kizsákmányoltnak érzi magát, ingerült és ideges. Sokszor sajnos már a család és a barátok sem jelentenek az egyén számára feltöltődési forrást, csak további „helytállási kötelezettségeket”, elvárásoknak való megfelelést. Egyre nő a kétségbeesés érzése, az elégedettség érzése a szakmai és egyéb területeken egyre csökken. A boldogság és a remény helyébe a magány, csüggedtség és a pesszimizmus lép.

A *szellemi kimerültség* állapotára az jellemző, hogy az érintettek negatívan viszonyulnak magukhoz, a munkájukhoz és általában az élethez. Elvesztik önbecsülésüket, alacsonyabb rendűnek érzik magukat és úgy érzik, hogy nem képesek feladataikat ellátni. Azoknál az embereknél, akiket a kiégés veszélye fenyeget, előfordul, hogy nem megfelelően bánnak a rájuk bízott emberekkel, gyerekekkel. A kiégésben szenvedő egyének nem fogják fel, hogy a klienseik is ugyanúgy éreznek, gondolataik vannak, mint nekik maguknak. Elvesztik azon

képességüket, hogy embertársaik identitását tudomásul vegyék. Alig kommunikálnak velük, és egyáltalán úgy kezelik őket, mintha nem is volnának. A segítő szakmában dolgozó kiégett emberek gyakran már nem is úgy tekintenek a kliensre, mint egyénekre, hanem mint egy újabb problémára. A kiégés átélése nemcsak az egyén önmagához való viszonyát mätelyezi meg, hanem jelentősen befolyásolhatja a családtagokkal, barátokkal való kontaktust is. Aki a munka terén nem tudja kielégíteni az igényeit, jellemző módon a házastárstól vagy a barátoktól vár el többet. Igen kevés az a kapcsolat, amely képes ellenállni e túlzott és alapvetően jogtalan követelmények miatt kialakuló állandó nyomásnak. Nem egy esetben a „kiégett” ember számára ellenszenvenessé, elviselhetetlenné válnak a másik fél egykoron kedvelt, de legalábbis közömbösen szemlélt tulajdonságai, magatartásmódjai.

A munkához kapcsolódó egyes helyzetek, állapotok könnyen összetéveszthetők a kiégésnek vélt jelenséggel. Például a „berozsdásodás” kifejezést olyan egyének esetében használják, akiknek az állásában nincs lehetőségük arra, hogy érvényesítsék a bennük rejlő képességeket. Ők olyan helyen dolgoznak, ahol nem használják ki kellőképpen iskolázottságuk és képzettségük szintjét, vagy munkájuk nem jelent elegendő kihívást számukra, nem gyakorol megfelelő nyomást rájuk. Készségeik sorvadnak, és a folyamat során a kiégéshez hasonló tünetek alakulnak ki.

Ugyanígy néhány szerző különbséget próbál tenni az *életuntság* és a kiégés között. Az előbbi kifejezés olyan állapotra utal, amely a mások ügyeibe való intenzív beavatkozással együtt járó állandó vagy ismétlődő érzelmi nyomás hatására lép fel, miközben az utóbbi terminus bármilyen hosszán tartó, krónikus nyomás hatására létrejöhet.

Néhányan *stagnálásról* beszélnek a kiégéssel kapcsolatban, de egészen mást értenek a megnevezés alatt. A stagnálás azt jelenti, hogy az egyén a kezdeti kitörő lelkesedés után „leül”.

Végül a *leragadás* állapotát fontos illusztrálni. A leragadás egy bizonyos szint elérésére utal a szervezet ranglétráján, amelyen az egyén nem jut túl. A gondolat, hogy nincsen lehetőség a függőleges irányú mozgásra (sőt a vízszintesre sem), a kiégéshez hasonló szimptomákat okozhat. (Edelwich és Brodsky, 1980).

A *túlzott pszichés igénybevétel*, mint pszichés állapot szintén említést érdemel a kiégés meghatározásakor. A jelenség háttérében a személyiség egyszeri végletes kimerülése állhat, illetve olyan tartós terhelés, amely hatására fokozatosan csökken, majd megszűnik az ember ellenálló képessége, valamint állhatatossága a cselekvésben.

A túlzott pszichés igénybevételnek három egységes fázisát különböztetjük meg: agresszió, regresszió, restitúció. A túlzott pszichés igénybevétel megelőzéséhez

preventív és kompenzáló módszerek alkalmazására van szükség, melyek elsődleges célja a munkaerő tartós megőrzése. Ezek mellett további egészségpszichológiai módszerek használatára is szükség van. Ha ezek közül bármelyik elmarad, akkor nem sikerül az átmenet a regressziós fázisból a restitúciós fázisba. Abban az esetben pedig fennáll a valós veszélye annak, hogy az érintett személy mély értékvesztésbe süllyedjen.

A kiégés, mint szervezetpszichológiai jelenség

A kiégés az egyéni és szervezeti sajátosságok összjátékának az eredménye: az egyén és a szituáció kölcsönhatásában jön létre. Az egyén ég ki, de adott szervezeti körülmények hatására. Több hasonló pszichológiai jelenség is létezik a szervezetekben, amelyek, ha csak a tüneteket nézzük, nehezen különböztethetők meg a kiégéstől. Ilyen például a munkamotiváció csökkenése, a munkahelyi stressz vagy a pszichoterror, amikor az egyén az ellene irányuló nyílt vagy rejtett, folyamatos támadásokra reagál tünetekkel. Minden esetben a teljesítmény romlása és a kiégéssel azonos szimptomák megjelenése figyelhető meg.

A kiégett személy munkahelyi viselkedése többnyire jellegzetes, jól megkülönböztethető. Viselkedésének lényege a közöny, az érdektelenség. Az ügyfél problémájának megoldására minimális és többnyire csak formális erőfeszítéseket tesz.

A kiégés bármely szakmában jelentkezhet, de a leggyakoribb ott, ahol a munkavégzés során segítő jellegű kapcsolatot kell kiépíteni. Megjelenhet az ügyfélfogadásban, a banki ügyintézőtől a munkaügyi kirendeltségig, a szociális munkásoknál, eladóknál, pedagógusoknál, az oktatásban, valamint egészségügyi dolgozóknál, pszichológusoknál vagy ügyvédeknel.

Az ügyfelek típusa és száma is érzékennyé teheti a dolgozót a kiégésre. Megfigyelések szerint azok, akik nagyszámú pszichikailag súlyosan beteg vagy hátrányos helyzetű embert kezelnek, továbbá/vagy túl sok ügyfelük van, jobban ki vannak téve a kiégés veszélyének (Váry, 1999).

Azon szervezeti sajátosságok, amelyek a kiégést elősegíthetik, általában a következők: Túl hosszú munkaidő; Alacsony fizetés; Hálátlan ügyfelek; A felettes nem értékeli a teljesítményt; A dolgozónak nincs tekintélye.

Mivel a kiégést jelentős mértékben a szervezeti sajátosságok határozzák meg, ritkán jellemző a munkacsoport egyetlen tagjára. Ahol megjelenik, ott többnyire egész osztályokat, részlegeket érint. Ebben az esetben egyfajta védekező ideológia alakulhat ki, amely beépül a csoport kultúrájába. Ennek a szerepe abban áll, hogy elfogadható magyarázatot kínáljon az egyén kiégett magatartására, többnyire úgy, hogy a klienseket és/vagy a szervezetet hibáztatja a csökkenő teljesítményért és saját tüneteiért (Váry, 1999).

Edelwich és Brodsky (1997.) szerint „ha a kiégés csak az egyént érintené, kisebb lenne a jelentősége és a pusztító hatása. De a kiégés olyan, mint egy fertőzés, átterjed az ügyfélről a személyzetre, a személyzet egyik tagjáról a másikra, és ami a legrosszabb, a személyzetről az ügyfélre is. Jól illene rá a személyzeti fertőzés elnevezés. Az új, még tapasztalatlan kollégáknak a régiek átadják azt az értékrendszert, amelynek alapján az intézmény informálisan működik. Azok a megjegyzések, hogy „Miért töröd magad”, „Nem te fogod megváltani a világot” arra jók, hogy az új tagot beállítsák a sorba és megőrizték a fennálló rendet.” (id.: Váry, 1999, 352. oldal).

A kiégés jelenségének fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni az iskola világában. Hiszen gondoljunk csak bele! Egy pedagógus naponta 5-6 osztályban is taníthat akár 200-220 diákot. A pedagógus mindenkori aktuális pszichés állapota így ennyi diákra (valamint a kollégákra, szülőkre, egyéb iskolai munkatársakra) gyakorolhat kézzel fogható hatást: teheti jobbá, szebbé a napjukat, vagy hathat feszültségkeltően, alakíthat ki megannyi napi konfliktust.

Figyeljünk épp ezért oda hatványozottan saját lelki-állapotunkra és egyszersmind folyamatosan próbáljuk meg monitorozni kollégáink lelki állapotát, hogy a kiégés jegyeit tapasztalva segíthessünk, támogathassuk őt a munkatársak körében kialakított szociális védőhálóval.

Felhasznált irodalom

- Edelwich, J., Brodsky, A. (1997). A kiégés fogalma. In: Szilágyi, K., Váry, A. (szerk.) A munkaközvetítés és a pszichés terhelés. Agrártudományi Egyetem Gazdasági – Társadalomtudományi Kar Tanárképző Intézet Gödöllő. 9-25.
- Freudemberger, H.J. (1975). „The staffburn-out syndrome in alternative institutions”, *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 12(1).
- Maslach, C., Jackson, S. E. (1981). Measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99–113.
- Maslach, C., Leiter, M. P. (1997). *The truth about burnout: How organizations cause personal stress and what to do about it*. San Fransisco, CA: Jossey-Bass.
- Nagy Edit: Egy segítő foglalkozásának pályaképe a kiégtség szempontjából Doktori értekezés Debreceni Egyetem, 2007.
- Petróczy Erzsébet: A humán szférában előforduló stresszor tényezők és a munkahelyi kiégés PhD értekezés, Debrecen, 2002.
- Váry, A. (1999). Fellobbanni és kiégni? In: Járó, K. *Játszmák nélkül – Tranzakcióanalízis a gyakorlatban*. Helikon Kiadó, Budapest.

A szerző

habilitált egyetemi docens,

*a Debreceni Egyetem Btk. Pszichológiai Intézet
Tanácsadás, Fejlődés- és Iskolapszichológia
Tanszékének munkatársa.*

AZ EGYÉNI TEHETSÉGFEJLESZTÉS SZEKCIÓ KONFERENCIÁJA BUDAPESTEN

Farkas György

A tavalyi év decemberében megalakult Egyéni Tehetségfejlesztés Szekció 2023. március 18-án rendezte első műhelykonferenciáját a Budapest XVII. Kerületi Balassi Bálint Nyolcévfolyamos Gimnáziumban. Az eseményen jelen volt dr. Balogh László, a Magyar Tehetség gondozó Társaság elnöke. Rajta kívül az MTT több szekciójának vezetője is megtalálható volt a szombati tanácskozás résztvevői között.

Ennek a műhelykonferenciának, sőt magának a szekcióalakításnak az ötlete a 2022 szeptemberi kazincbarcikai konferencián fogalmazódott meg, melynek kiemelt témájaként jelent meg az egyéni tehetségfejlesztés. Már akkor is érzékelhető volt, hogy a kérdés iránt nagy az érdeklődés. Nem véletlen, hogy az előadások és beszámolók túlnyomó többsége is ezt a témát járta körül, felvillantva annak elméleti és gyakorlati aspektusait.

Az új szekció márciusi ülésén a közös gondolkodást elindító dr. Balogh László professzor vázolta fel az egyéni fejlesztés elméleti alapjait. A tehetség gondozásnak ez a formája mindig is jelen volt a magyar iskolákban. Rendszerint egy-egy elkötelezett pedagógus karolta fel a látókörébe kerülő talentumokat, s időt és energiát nem kímélve készítette fel őket tanulmányi versenyekre, szereplésekre. A kérdés csak az, hogy hány lelkes kolléga többletmunkája szükséges ahhoz, hogy az iskola egészét tudja hosszabb távon alakítani a kívánt irányba. Ugyanez a kérdés meg is fordítható: ha az intézmény (és annak vezetése) nem fordít kellő figyelmet ezen pedagógusok munkájára, és nem szervezi rendszerbe ezeket az erőfeszítéseket, akkor meddig tart ki az egyéni kezdeményezés, meddig jutnak a szétszóródó energiák? Itt is tetten érhető az a bonyolult kölcsönhatás, ami az egyéni és az intézményi célok

között mutatkozik meg, s ami döntően befolyásolja az iskola arculatát.

Balogh professzor a pedagógiai munka egészét átfogó rendszerszemléletet javasolja, mint lehetséges megoldást. Nagy felelősség hárul e tekintetben az iskolavezetésre, ugyanis a célirányos stratégiai és operatív szervezés elengedhetetlen a sikeres megvalósításhoz. Az egyéni fejlesztés a tehetségek keresésével, azonosításával kezdődik. Ebben már több pedagógiai és pszichológiai módszer áll rendelkezésre. A fejlesztő programokba kerülő tanulók mellé megfelelő szakembereket (iskolapszichológus, tehetségfejlesztő pedagógusok, mentorok) szükséges rendelni, akik között biztosítani kell a folyamatos együttműködést. Ez is az iskolavezetés fontos feladata. Az azonosítást követően a fejlesztő programok elkészítése és megvalósítása következik a célok és az eszköztár kijelölésével. A rendszeres időközönként történő elemzés, értékelés a garanciája annak, hogy a beinduló program hosszabb távon is fennmaradjon és eredményes legyen.

Balogh professzor gondolatébresztő előadását követően egy lehetséges megvalósítás gyakorlati megközelítését adták a Balassi Bálint Gimnázium munkatársai: Farkas György igazgató és Rédei Zsuzsanna iskolapszichológus vázolta föl a komplex tehetséggondozó program és az egyéni fejlesztés összefüggéseit.

A Balassi története jó példája annak, hogy a rendszerváltás környékén még a fővárosi középiskolák mezőnyében az alsó harmadba pozicionált gimnázium hogyan vált egy olyan elismert intézménnyé, amely újabban rendszeresen szerepel a legjobb 100 gimnázium rangsorában (legutóbb a 40. helyen), s amely vonzó beiskolázási célpont a kerület és tágabb környezete számára.

Az alapok lefektetése még az 1990-es évek derekán kezdődött, amikor az akkori igazgató, dr. Balla László vezérletével megtörtént a szerkezetváltás, a nyolc évfolyamos gimnáziumi képzésre való átállás, s ezzel egyidőben – az akkori Kossuth Lajos Tudományegyetem szakembereivel történő együttműködés keretében – sor került az intézmény egészét átfogó komplex tehetséggondozó program kidolgozására. Ennek főbb elemei: a lineáris, dúsított tantervek, az intézményi szintű differenciálás (tantárgyi tehetséggondozó csoportok), a szakkörök és fakultációk rendszere, a belső vizsgák és évfolyamdolgozatok, valamint a beválasztási mérő és a továbblépést előkészítő hatásvizsgálati program. Mindezek mellé – már a '90-es évek legvégén – csatlakozott az ún. mentori program, ami lényegében az iskola egészére kiható egyéni fejlesztést célozta.

Már a kezdetektől világos volt, hogy ez utóbbi programelem csak úgy működik sikeresen, ha az beépül a Pedagógiai Programba, s az iskolavezetés – a komplex tehetséggondozó programmal egy szinten – kiemelt

figyelmet fordít rá. A mentori programok szakmai koordinálását a tágabb iskolavezetés (a középvezetőkkel kiegészülve) végezte. Az akkori fenntartói környezet és az alapítványi források bevonása lehetővé tette ezen tevékenység anyagi elismerését is.

Az 1999. évi definíció szerint: „*A szakkörökkel el-lentétben a mentori munka feltételezi a tanuló menedzselését is. A mentornak ismernie kell a programban részt vevő diák egyéni képességeit, tudásszintjét, érdeklődését és igényeit. Ezek ismeretében kell kijelölnie a célokat, megneveznie a megfelelő színvonalú versenyeket, ezekre ösztönöznie és felkészítenie a tanulókat. Figyelme ki kell terjedjen a személyiségfejlődés, s ezen belül az iskolai tevékenység egészére.*”

Ebben a mentorpedagógusi munkában jelent nagy segítséget a hatásvizsgálati program és az azt koordináló iskolapszichológus. Rédei Zsuzsanna előadásából kiderült, hogy a nyolc évre előre tervezett mérések több célt is szolgálnak. Az iskolaváltás nehézségeit vizsgálja az 5. évfolyamon történő tanulási stílus- és szorongásmérés. Az eredmények elemzése hasznos adalékkal szolgál az osztályfőnököknek és a szaktanároknak, illetve szükség szerint tanulás-módszertani vagy szorongásoldó tréningek szervezését is elindíthatja az érintett korosztálynak. A későbbiekben a tehetség tanácsadást szolgálja a szülőkkal való pszichológusi konzultáció, ami a felvett mérések alapján történik. A mérések adják az alapját a folyamatba ágyazott tehetségazonosításnak is. Amennyiben a tanári megfigyelések és a tesztek eredményei egyezést mutatnak, nagy valószínűséggel megtalálhatjuk a fejlesztésre érdemes kiemelkedő tehetségeket. Rédei Zsuzsanna prezentációja végén kiemelte: „*Csak a kötelezővé tett, „fentről” (t.i. az iskolavezetés részéről) támogatott rendszerek képesek hosszú távon is hatékonyan működni.*”

A témába vágó jó gyakorlatok ismertetése során Kantonáné Cserepes Mária, a Balassi matematikatanára az egyéni tehetségfejlesztés (mentorálás) iskolai megvalósításának tapasztalatairól számolt be. Tanári szemszögből tekintve a folyamat egészére: megerősítést nyert, hogy a támogató intézményi klíma, a rendszerbe állított programelemek, a vezetői odafigyelés jelentősen segítik a mentorálást vállaló pedagógus munkáját. Minél több komplex elem szövi át az intézmény egészét, annál nagyobb támogatást kaphatnak az egyéni fejlesztést vállaló kollégák. A beszámolóból ugyanakkor az is kiderült, hogy – még az ideális környezetet feltételezve is – a mentortanárok szerteágazó, és a tanórai/szakköri gyakorlattól eltérő, újszerű feladatokat vállalnak magukra. A szaktárgyi felkészítésen kívül a képesség- és személyiségfejlesztés olyan terepeit is be kell járniuk, amivel nem feltétlenül találkozunk osztálykeretek között. Nem véletlen, hogy a mentorok gyakrabban kérik az iskolapszichológus tanácsait, il-

letve ők maguk is részt vesznek pszichológiai témájú továbbképzéseken. „*Mikor van erre idő, energia?*” – fogalmazódott meg a zárszóban a több kérdést is felvető gondolat.

S valóban: akik tisztában vannak a tanári hivatás minbenlétével, azok tudják, hogy a napi vagy heti munkarendben jócskán túlmutatató időt és energiát emészt fel ez a tevékenység. Még inkább így van ez, ha nem csak az alaplátást biztosító „átlagos menetrendben” gondolkodunk, hanem – az iskola általános színvonalát is erősítő – tehetséggondozó programot valósítunk meg.

A márciusi tanácskozáson világossá vált, hogy akár egyéni, akár intézményi szinten is jelentős sikereket és sikerélményeket szerezhetünk a tehetséggondozás ezen formájának felvállalásával. Ugyanakkor ez a vállalat nagy felelősséggel is jár, elsősorban az iskola vezetés számára. A programalkotás, a hozzá igazodó

struktúra kiépítése, s az ehhez szükséges személyi és dologi feltételek biztosítása önmagában is nagy feladat. Am ha az iskola – s még inkább – a benne tanuló gyermekek érdekeit tekintjük, akkor minden kétség nélkül kijelenthetjük, hogy érdemes belevágni.

Az Egyéni Tehetségfejlesztés Szekció ehhez a küldetéshez szeretne hasznos támogatást adni, a tudományos alapok bemutatásával és a gyakorlati tapasztalatok megosztásával.

A szerző

Balassi Bálint Nyolcévolyamos

Gimnázium igazgatója,

az MTT Egyéni Tehetségfejlesztés Szekció vezetője.

A MATEHETSZ ROVATA

„A tehetségek támogatása közös nemzeti ügyünk”

Domján Gabriella

Az idei, 2023. március 25-én megrendezett XIV. Kárpát-medencei Tehetségnapon kilenc kiemelkedően tehetséges fiatal kapott „Felfedezettjeink” ösztöndíjat. A Nemzeti Tehetség Program civil ernyőszerzete, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (Matehetsz) szándéka szerint az évente megrendezett tehetségnap a tehetséges fiatalokra, segítőikre és a nyílt programlehetőségekre irányítja a pedagógusok, szülők figyelmet.

A budapesti Szent Imre Gimnázium dísztermében tartott rendezvény résztvevőit **Nagy-Vargha Zsófia** fiatalokért felelős helyettes államtitkár köszöntötte, elmondta: „Annyira sokszínű a tehetség, mint amilyen sokszínű a Nemzeti Tehetség Program is, és amely igyekszik ezt a sokszínűséget lefedni”. Felhívta a figyelmet arra, hogy minden év ezen időszakában lehetőség nyílik arra, hogy adónk 1%-ának felajánlásával segítsük a Kulturális és Innovációs Minisztérium gondozásában működő Nemzeti Tehetség Programot.

Köszöntőjét Robert Capa híres fotográfus gondolataival zárta: „Nem elég tehetségesnek lenni, magyaroknak is kell lenni.”

A résztvevőket **Dr. Polonkai Mária**, a *Nemzeti Tehetségsegítő Tanács* elnöke is köszöntötte, aki röviden beszámolt a szervezet tehetségálózatának működéséről is és kiemelte: a Nemzeti Tehetség Program keretében kialakított hálózat fontos célja, hogy a magyar fiatalok számára lakóhelytől és szociális helyzetétől függetlenül lehetőséget adjon tehetségük kibontakoztatására.

Dr. Balogh László, a Matehetsz elnöke a Felfedezettjeink-pályázat értékelő bizottságának vezetője elmondta: 2011 óta évente történik a „*Felfedezettjeink*”- díj adományozása, amelynek forrása a Matehetsz javára tett 1%-os állampolgári adófelajánlás és további adományok, vállalati felajánlások. A díjat eddig összesen 216 fiatal nyerte el, idén a fődíjasok egyenként 150 ezer, a különdíjasok 80-80 ezer forint ösztöndíjban részesülnek, amelyet az érdeklődésüknek megfelelő céljaik elérésére fordíthatnak.

A díjakat **Nagy-Vargha Zsófia** fiatalokért felelős helyettes államtitkár adta a fiataloknak.

Fődíjasok, korcsoportonként 1-1 fő:

6-12 éves korcsoport: **Balogh Ádám – Bodajk:** 2022-ben az Országos Zongoraverseny I. helyezése, különdíj; valamint Veroszta Magda díj; X. Farkas Ferenc Országos Zongoraversenyen I. helyezése és különdíj; Brno-ban a Mozart Nemzetközi Zongoraverseny II. helyezése.

13-16 éves korcsoport: **Notheisz Janka – Jászberény:** Janka sportoló (karate), gyermek és serdülő korcsoportban eddig minden hazai kupát, bajnokságot, diákolimpiát megnyert.

17-21 éves korcsoport: **Kovács Nóra Anna – Kö-röső, Románia:** érdeklődési területe a biológia. Díjazott a következő versenyeken: EU Contest for Young Scientists 2022 (EU Fiatal Tudósok Versenye); Bright Young Minds Award (a tudományt és a társadalmat legjobban összekötő díj); 31. Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny.

Különdíjasok, korcsoportonként 2-2 fő:

6-12 éves korcsoport: **Juhász Hanna – Zenta, Szerbia:** sokoldalú tehetség, vers- és prózamondó, illetve mesemondó versenyek mellett rajzversenyeken is ért el kiemelkedő eredményeket. Valamint **Gilicz Bálint – Sopron:** asztalteniszező, 2022-ben az U11-es ranglistán a 11. helyet érte el 9 évesként. A tavalyi év során beválogatták a „Jövő Asztaltenisz Reménységei” programba.

13-16 éves korcsoport: **Pletikoszity Martin – Bajas, Szerbia:** Matematikából és kémiából versenyzik. A Vajdaságban 2020 óta 1. és 2. helyezeket szerzett a Zrínyi Ilona matematika és a Curie kémia versenyeken, illetve Magyarországon a Kenguru matematika versenyen. Valamint **Bukovszky Borbála – Szentpéter, Szlovákia:** Sokoldalú tehetség, elsős korától sikereket ér el országos, kárpát-medencei és nemzetközi szavaló-, esszéíró-, rajz-, filmkészítő-, és táncversenyeken is.

17-21 éves korcsoport: **Erdélyi Zsuzsanna – Debrecen:** A természettudományok terén tehetséges fiatal. A KutDiák aktív tagja, a 2023-as TEDx előadója. Kutatási témája: új csontpótló anyag kifejlesztése és hatékonyságának ellenőrzése állatkísérletekkel. Valamint **Kubina Zita – Budapest:** Bölcsész alkotó tehetség. Rendszeresen publikál verseket és novellákat az Irodalmi Jelen és a Kulter, valamint más nyomtatott és online irodalmi folyóiratokban. Az Arany János Irodalmi Verseny döntőjében arany diplomát szerzett, a Móra Ferenc Novellaelemző és Fogalmazási Versenyen 1. helyezett lett.

A díjátadást követően az ifjú felfedezettek közül hárman, különböző módon mutatták be tehetségüket: **Bukovszky Borbála** szövegmondással, **Balogh Ádám** zongorajátékkal, **Erdélyi Zsuzsanna** kutatási témáját bemutató prezentációval.

A rendezvényen a **Nemzeti Tehetség Központ** munkáját **Kovács Zsolt projekt szakmai vezető,** valamint **Stark Ernőné tehetségmentor** ismertették, egy, a programokban résztvevő mentorált fiatal beszámolójával színesítve.

A Matehetsz az elmúlt 14 évben meghatározó kezdeményezője volt egy **Európai Tehetség-hálózat** (ETSN) létrehozásának és kiszélesítésének is. A nemzetközi hálózat jelenleg a több mint 500 intézményi és szervezeti csomóponttal Európa legnagyobb tehetségsegítő civil szervezete. A hazai jó gyakorlatok európai hírnevének köszönhetően szakemberek a világ minden tájáról felkeresik a Budapesti Európai Tehetségközpontot is. Az elmúlt években az Egyesült Államokból, Horvátországból, Csehországból, Törökországból, Koszovóból érkeztek külföldi kollégák a különböző témájú szakmai műhelyekre.

Fuszek Csilla, a Budapesti Európai Tehetségközpont igazgatója és **Dr. Fodor Szilvia** pszichológus, az ELTE docense, és az Európai Teheségtanács (ECHA) alelnöke „Kapcsolatok Európával, kapcsolatok a világgal” közös előadásban számoltak be a 2022-ben megrendezett ECHA-konferenciáról és Európai Ifjúsági Találkozóról is.

Mészáros Botond 2016 óta több tehetségsegítő program támogatója volt, az utóbbi években már ifjú mentorként támogatja a következő generációk fiatal tehetségeit. 2022 decemberében a Matehetsz támogatásával részt vett a Stockholm International Youth Science Seminar rendezvényen, erről tartott rövid élménybeszámolót.

Egy erdélyi-hazai kooperációban megvalósuló programról számolt be **Bereczki Kinga,** aki matematika, csillagászat és informatika tanárként több évig tanított Sepsiszentgyörgyön. 1996-óta alapító és vezetőségi tagja a sepsiszentgyörgyi Amóba Alapítványnak, amely évente sok száz fiatalot segít az informatika és a nyelvtanulás terén.

A rendezvény meglepetés vendége, **Dávid Mózes Roland,** a 2021-es év „Felidézettjeink” díjazottja volt, aki néhány hónappal ezelőtt a Virtuózok V4+ magyar győztese lett.

További információ: www.tehetseg.hu és a <https://tehetseg.hu/felfedezettjeink> oldalon.

*A szerző
a Matehetsz munkatársa.*

Mit adott nekünk a Matek Guru tanulmányi verseny?

(A versenyről mondták!)

Kiss Gábor

Kiss Gábor és Zsemle Bálint
8. osztályos tanulók
második osztályos koruk óta
– immár hetedik éve –
minden évben képviselték
iskolájukat az Abonyi Somogyi
Imre Általános Iskolát
a Matek Guru Kárpát-medencei
csapatversenyen.

Zsemle Bálint

A hét év alatt elérték iskolai, területi majd országos eredményeket. A 2022/2023 tanévben egy négy fős csapat tagjaiként az országos döntőben újra itt voltak. Ha-

zardikak lettek. Felkészítő tanáruk ezúttal Tóthné Kocsis Ildikó matematika – fizika – informatika szakos tanár volt.

A csapat a 2022/2023 tanévi Matek Guru verseny döntőjén. (Balról jobbra) – felkészítő tanáruk: Tóthné Kocsis Ildikó, – a csapat tagjai: Kiss Gábor, Baranyai Levente Sándor, Bodó Marcell Zsolt és Zsemle Bálint.

Kiss Gábor: „Szerencsém volt, hogy általános iskolai éveimből hét tanévben is részt vehettem a Míg – megnövök Alapítvány versenyén a Kis Vakond Táborban. Minden évben rengeteg élménnyel gyarapodtam. Sok-sok közvetlen és segítőkész emberrel ismerkedtem meg. Elsősorban arra tanított meg, hogy a csapatszellem mennyire fontos! Részesen lehettem számtalan izgalmas játéknak, kihívásnak. Itt mindig szeretettel fogadtak minket. A makaróni már-már ikonikussá vált. A környezet szuper, a táborban zajlottak a legjobb csocsó és pingpong meccsek. Az állatkert minden évben varázslatos volt. Egyszerűen nagyon örülök, hogy gyermekkorom része lehetett a tábor. Szívvel ajánlom mindenkinek, ha nem is a verseny, de maga az élmény miatt egyszer próbáljátok ki!”

Zsemle Bálint: „Második osztályosak voltunk, amikor a tanító nénink először elvitt bennünket Nyíregyházára. Nagyon örültünk, hogy többnapos versenyre utazhatunk, azt viszont nem sejtettük, hogy ilyen nagyszerű a tábor környezete. A fejtörő feladatok után aktívan pihenhetünk, vagy sakkozhatunk. Nemcsak a tábor természeti szépsége, a sok játéklehetőség varázslatos el minket kisgyerekként, hanem a barátságos és mosolygós felnőttek, akik megszervezték a versenyt. Ebben a tanévben hetedik alkalommal vettem részt a Matek Guru Csapatversenyen, minden évben izgatottan vártam ezeket a napokat. Az ünnepélyes megnyitó után néhány órával kezdődött az első forduló, amelynek a feladatait a táborban írtuk meg, ezt követően városnéző programra voltunk hivatalosak. A táborba visszatérve felejthetetlen közös játékokban volt

részünk, mindent kipróbáltunk, de a foci volt a legnépszerűbb. Eljött az este, és finom vacsora fogadta a csapatokat. Másnap reggeli után várt ránk a második forduló, amelyet az állatkertben rendeztek meg. Elmondhatatlanul örültünk, hogy nem egy helyben kellett ülni, hanem keresgélés közben találtuk meg a feladatok megoldásait és így játszva tanultunk. A játékos feladatok után visszamentünk a táborba és leadtuk a megoldásokat. Ebéd után játszot-

A képen a fiúk a verseny védnökével Sarka Ferenc tanár úrral a Magyar Tehetséggondozó Társaság alelnökével

tunk egy kicsit, majd kezdődött az eredményhirdetés. Izgatottan vártuk, mikor mondják ki a csapatunk nevét, és szinte minden évben a dobogón vagy a közelében végeztünk. Sokat készültünk tanárainkkal a versenyre, megtanultunk együtt, csapatban dolgozni. Rengeteg élménnyel gazdagodtunk és örömmel gondolunk vissza az eltöltött időre. Köszönjük a szervezőknek, hogy játékos formában juthattunk még több matematikai tudáshoz.”

Tóthné Kocsis Ildikó az Abonyi Somogyi Imre Általános Iskola matematika tanára:

„Munkám során törekszem arra, hogy a matematika tantárgyat minél több tanulóval megszerettessem, hiszen az élet minden területén szükség van matematikai tudásra, logikus gondolkodásra. A diákoknak meg kell tanulniuk csapatban dolgozni, egymás véleményét elfogadni, ezért tanítványaimnál preferálom a csapatversenyeket. Hogyan került a látókörömbé a Matek Guru Csapatverseny? Minden végzős osztályomban fel szoktam tenni a következő kérdést: mi volt a legjobb az elmúlt nyolc évben, mire emlékszel legszívesebben? Egyik évben a következő választ kaptam: amikor Nyíregyházán voltunk a kétnapos matekversenyen. Ez volt az a pillanat, amikor utánanézttem a versenynek, majd a következő tanévben már jelentkezünk, és döntőbe is kerültek tanítványaim.

A versennyel rendkívüli módon lehet a gyerekeket motiválni, a tanév során lelkesen oldják meg a matematika feladatokat, hogy bejussanak a döntőbe, melyet a Kis Vakond Táborban rendeznek meg. A döntő helyszíne kifejezetten gyermekbarát hely, ahol a tanulók a versenyzés mellett önfeledten játszhatnak, ismerkedhetnek, barátságokat köthetnek. A versenyzők örömet találnak a problémamegoldásban, hiszen a kétnapos verseny második napján az állatkertbe látogatnak el, ahol a matematika feladatok mellett az állatkertben található állatokkal kapcsolatos feladatokat is meg kell oldaniuk, így a kutatás, keresgélés, olvasgatás közben tengernyi új ismeretre tesznek szert.”

Lejegyezte

Vasvári Zoltán fizika – testnevelés szakos tanár;
az MTT versenyszervezői szekciójának vezetője.

A dobogó legfelső fokán az Abonyi Somogyi Imre Általános Iskola „Anonymus” csapata. Második helyezett lett a Budapesti Gyulai István Általános Iskola „Sakk-matt” csapata. Bronzérmes az Abonyi Gyulai Gaál Általános Iskola „Génius Quartett” csapata

A képek 2023. március 25-én a MATEHETSZ által megrendezett XIV. Kárpát-medencei Tehetségnapon készültek

